

De complexiteit van de overgang naar één fiscale commanditaire vennootschap

door

Florian Michiel Kooiman

617920

Bachelorscriptie

BSc Fiscale Economie

Erasmus School of Economics

Erasmus Universiteit Rotterdam

Aantal woorden: 12.492

Scriptie onder begeleiding van F.P.H. van Hal MSc

Tweede beoordelaar: dr. L.C. van Hulten

31 Juli 2024

Het geschrevene in deze scriptie is de opvatting van de auteur en niet noodzakelijk die van de begeleider, tweede beoordelaar, Erasmus School of Economics of Erasmus Universiteit Rotterdam.

1	INLEIDING	3
1.1	<i>PROBLEEMSTELLING</i>	3
1.2	<i>WETENSCHAPPELIJKE EN MAATSCHAPPELIJKE RELEVANTIE</i>	5
1.3	<i>OPZET VAN DE SCRIPTIE</i>	6
2	DE CIVIELE EN FISCALE DEFINITIE VAN DE COMMANDITAIRE VENNOOTSCHAP	7
2.1	<i>DE CIVIELE BEHANDELING VAN DE COMMANDITAIRE VENNOOTSCHAP</i>	7
2.2	<i>DE FISCALE BEHANDELING VAN DE COMMANDITAIRE VENNOOTSCHAP</i>	9
2.2.1	<i>Algemene behandeling.....</i>	9
2.2.2	<i>Besloten commanditaire vennootschap</i>	9
2.2.3	<i>Open commanditaire vennootschap</i>	10
2.3	<i>STAPELSTRUCTUREN VAN COMMANDITAIRE VENNOOTSCHAPPEN</i>	12
2.4	<i>DEELCONCLUSIE</i>	13
3	DE FISCALE GEVOLGEN VAN STAKING EN/OF OVERDRACHT VAN DE OPEN CV BIJ AFSCHAFFING	14
3.1	<i>DE BASIS VAN HET WINSTBEGRIIP EN EEN STAKING IN DE WET VPB.....</i>	14
3.2	<i>STAKING EN/OF OVERDRACHT VAN DE OPEN CV</i>	15
3.2.1	<i>Reguliere staking of overdracht.....</i>	15
3.2.2	<i>Stakings- en overdrachtsfictie door fictieve vervreemding</i>	16
3.3	<i>DEELCONCLUSIE</i>	17
4	FACILITEITEN TER DOORSCHUIVING VAN DE FISCALE VENNOOTSCHAPSBELASTINGCLAIM	18
4.1	<i>DE DOORSCHUIFFACILITEIT VAN DE FISCALE CLAIM VAN ARTIKEL X</i>	18
4.2	<i>DE AANDELENFUSIEFACILITEIT VAN ARTIKEL XII</i>	21
4.3	<i>DE RESTFACILITEIT: BETALINGSREGELING VOOR TIEN JAREN</i>	23
4.4	<i>DEELCONCLUSIE</i>	23
5	TOETSING OVERGANGSRECHT AAN DOELTREFFENDHEID EN DOELMATIGHEID, EN EVENREDIGHEIDSBEGINSEL.....	25
5.1	<i>DOELTREFFENDHEID EN DOELMATIGHEID</i>	25
5.2	<i>EVENREDIGHEIDSBEGINSEL</i>	30
5.3	<i>DEELCONCLUSIE</i>	32
6	CONCLUSIE.....	34
7	LITERATUURLIJST	36

1 Inleiding

1.1 Probleemstelling

Sinds 29 maart 2021 is de internetconsultatie gestart voor aanpassing van onder andere de Wet op de Vennootschapsbelasting 1969, Wet op de Dividendbelasting 1965 en de Algemene Wet inzake Rijksbelastingen door middel van invoering van de Wet aanpassing fiscaal kwalificatiebeleid rechtsvormen.¹ Uiteindelijk is op 19 september 2023 het definitieve wetsvoorstel ingediend door staatssecretaris Van Rij.² In dit wetsvoorstel pleit de staatssecretaris onder andere voor afschaffing van de subjectieve belastingplicht van de open commanditaire vennootschap (voorts: open cv) in de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 (voorts: Wet VPB). Met het vervallen van de toestemmingsvereiste, de vereiste die bepaalt of een commanditaire vennootschap fiscaal als besloten of open kwalificeert, is het voortbestaan van de huidige open cv daarom volgens de wetgever zinloos en wordt voorts aangesloten bij het begrip vanuit het civiele recht van de commanditaire vennootschap. Hij benoemt dat deze keuze voortkomt uit implementatie van de ATAD2-richtlijn in de nationale wetgeving, die onder andere ziet op het tegengaan van internationale hybride mismatches, waar vennootschappen door het ene land als fiscaal transparant worden gezien, en een ander land deze vennootschap als fiscaal niet-transparant ziet.³

In Nederland zullen de aanwezige open cv's te maken hebben met stakingswinst en/of overdrachtswinst. Aanleiding voor de invoering van artikel IX, eerste lid Wet fiscaal kwalificatiebeleid rechtsvormen (voorts: Wfkr), waar de fictieve stakings- en overdrachtsfictie door wordt veroorzaakt in de Wet VPB, is afschaffing van de definitie van de open cv in artikel 2, lid 3, onderdeel c AWR. Door deze afschaffing, wordt niet langer een onderscheid gemaakt tussen de fiscale open en besloten cv, en wordt voorts aangesloten bij het civielrechtelijke begrip van de cv. In tegenstelling tot de open cv, waar slechts het beherende deel wordt belast bij de beherende participant, is de besloten cv fiscaal gezien een volledig fiscaal transparant lichaam, waar inkomsten uit de cv worden belast bij de achterliggende participanten voor zowel het commanditaire als beherende deel. In de Wet VPB wordt in artikel 2, lid 1, onderdeel a aangesloten aan de definitie van de AWR en is de open cv subjectief belastingplichtige voor deze wet. In artikel IX, eerste lid Wfkr is daarom opgenomen dat een stakings- en overdrachtsfictie zich voordoet voor huidige open cv's, omdat de subjectieve vennootschapsbelastingplicht eindigt. De vermogensbestanddelen worden geacht te zijn overgedragen tegen de waarde in het economische verkeer, en de open cv wordt geacht te zijn gestaakt, direct voorafgaand aan 1 januari 2025. Op dat moment moet fiscaal worden afgerekend over de stille reserves, de fiscale reserves en de goodwill, die samen de fiscale vennootschapsbelastingclaim opmaken. De afschaffing van de open cv heeft dus tot gevolg dat de aanwezige vennootschapsbelastingplichtige lichamen ineens moeten afrekenen, om voorts over het commanditair inkomen uit de cv belast te worden bij de natuurlijk persoon of het lichaam wat boven de cv staat. Om tegen te gaan dat ineens moet worden afgerekend, heeft de wetgever in het

¹ Consultatiedocument aanpassing fiscaal kwalificatiebeleid rechtsvormen, 2021

² *Kamerstukken II 2023/2024*, 36425, nr. 2

³ *Kamerstukken II 2023/2024*, 36425, nr. 3, p. 2

overgangsrecht, onderdeel van de Wfkr, geregeld dat de fiscale vennootschapsbelastingclaim op de stille reserves, fiscale reserves en goodwill kan worden doorgeschoven naar de commanditaire vennoten, mits deze zijn onderworpen aan de vennootschapsbelasting.⁴ In het geval dat de functie van commanditaire vennoot wordt vervuld door één of meerdere natuurlijke personen, heeft de wetgever een tweede doorschuiffaciliteit ontwikkeld.⁵ Deze doorschuiffaciliteit maakt het mogelijk om een aandelenfusie te laten plaatsvinden tussen een nieuw opgerichte holding van de natuurlijk persoon en de open cv. Nadat de persoonlijke holding zich in de structuur tussen de natuurlijk persoon en de open cv bevindt, is het mogelijk om de eerder genoemde doorschuiffaciliteit van de fiscale vennootschapsbelastingclaim naar het vennootschapsbelastingplichtig lichaam boven de open cv te benutten. Een derde faciliteit is een laatste oplossing voor situaties waar geen gebruik kan worden gemaakt van de eerder genoemde faciliteiten. De fiscale claim moet worden afgerekend, maar kan worden voldaan in tien jaren.

Hoewel gelijktijdig met de invoering van de Wfkr een grotendeels gelijke wet is ingevoerd die ziet op de aanpassing van het fonds voor gemene rekening en de vrijgestelde beleggingsinstelling, zal daar in deze scriptie geen aandacht aan worden besteed.⁶ Wel zal de focus liggen op de gevolgen van de invoering van het overgangsrecht, onderdeel van de Wfkr. Hier wordt alleen gekeken naar de gevolgen voor de fiscale claim en de daarmee samenhangende doorschuiffaciliteiten voor de open cv. Al hoewel de invoering van de Wfkr ook gevolgen heeft voor de Wet inkomstenbelasting 2001, de Wet op de dividendbelasting 1965, en nog vele andere wetten, zal in deze scriptie alleen gekeken worden naar de gevolgen in de Wet VPB en daarmee direct samenhangende wetten, zoals de Algemene wet inzake rijksbelastingen, waar de definitie van de open cv is opgenomen.⁷ Er wordt ook alleen gekeken naar de fiscale claim op het niveau van de afschaffing van de open cv en niet naar eventuele vennootschapsbelastinggevolgen bij achterliggende commanditaire vennoten. Alleen strikt Nederlandse situaties worden beschreven: situaties waar buitenlandse entiteiten binnenlands belastingplichtige zijn voor de Wet VPB en daarbij als niet-transparante cv-achtige lichamen fungeren, worden niet in deze scriptie toegelicht. Ook omgekeerde hybride lichamen, die na invoering van de Wfkr binnenlands belastingplichtige blijven, worden niet beschreven in deze scriptie. In het bijzonder wordt getoetst aan de mate waarin dit overgangsrecht doelmatig en doeltreffend is, en voldoet aan het evenredigheidsbeginsel. Dit brengt mij tot de volgende onderzoeksvraag:

⁴ Artikel X, lid 1 Wfkr

⁵ Artikel XII, lid 1 Wfkr

⁶ Wet aanpassing fonds voor gemene rekening en vrijgestelde beleggingsinstelling

⁷ Er wordt dus geen aandacht besteed aan de volgende artikelen in de Wfkr: artikel I, III, IV, VIII, XI, XIII, XIIIa, XIV en XV

In hoeverre is het overgangsrecht, onderdeel van de Wet fiscaal kwalificatiebeleid rechtsvormen die ziet op het doorschuiven van de fiscale claim op stakings- en overgangswinsten met behulp van doorschuiffaciliteiten van een open commanditaire vennootschap in de Wet op de Vennootschapsbelasting doeltreffend en doelmatig, en voldoet deze aan het evenredigheidsbeginsel?

1.2 Wetenschappelijke en maatschappelijke relevantie

De herkwalificatie van de open cv naar aanleiding van de invoering van de Wfkr is geen nieuw onderwerp. Sinds het ministerie het conceptwetsvoorstel publiceerde, was in het begin veel kritiek op het wetsvoorstel. Zo zegt het Register Belastingadviseurs (voorts: RB) dat geen rekening wordt gehouden met de meest voorkomende reden, waarom men heeft gekozen voor de open cv: anonimiseren van vermogen.⁸ Daarnaast meldt het RB dat het overgangsrecht, onderdeel van dit wetsvoorstel, tot op zekere hoogte doeltreffend en doelmatig is, omdat het nu bestaande hybride mismatches zal tegen gaan. Onbekend is echter of dit zal leiden tot andere hybride mismatches, benoemen zij. Ook een cijfermatige onderbouwing ontbreekt bij deze internetconsultatie. Fibbe en Stevens zeggen daarnaast dat het onderscheid tussen twee fiscale rechtsvormen in beginsel niet afhankelijk zou moeten zijn van de vraag of er toestemming vereist is voor toetreding van vennoten. Tot op dergelijke hoogte was het wetsvoorstel doeltreffend en doelmatig.⁹ Aanvullende opmerkingen over de vraag of het overgangsrecht doeltreffend en doelmatig was, bleven achterwege. Ook Van der Jacht, namens de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs (NOB), bekritiseerde het aanvankelijke overgangsrecht. Hij maakte met name opmerkingen over de termijn van invoering en buitenlandse situaties die in Nederlands als cv-achtige transparant binnenlands belastingplichtige kwalificeren.¹⁰

Nadat de Wfkr is ingevoerd, zijn weinig opinies gedeeld over hoe doeltreffend en doelmatig het overgangsrecht is. Van Heijningen merkt op dat het knap is een dergelijk overgangsrecht te hebben opgezet, nadat de open cv jarenlang een sterk fundament had in onze fiscale wetgeving.¹¹ Hij benoemt echter ook dat invoering van dit overgangsrecht eerst zal leiden tot complicaties in combinatie met artikel 8bd Wet VPB 1969. Dit maakt het overgangsrecht nog niet volledig doeltreffend en doelmatig. Van der Burgt, Van Hal en Schuurman-Van Nifterik hebben een uitgebreide analyse gegeven van de gebreken van het overgangsrecht. Voor de fiscale claim bij de open cv specifiek, zien zij gebreken bij stapelstructuren, waar de ene open cv boven de andere open cv staat.¹² Ook de nalatigheid van de staatssecretaris richting buitenlandse vennootschappen, die als cv-achtige kapitaalvennootschap kwalificeren, wordt genoemd als probleem in het huidige overgangsrecht.¹³ Arts benadrukt dit punt tevens.¹⁴

⁸ Register Belastingadviseurs 2021, par. 3

⁹ Fibbe & Stevens 2021, par. 2.1

¹⁰ Van der Jagt 2021, par. 71

¹¹ Van Heijningen 2024, par. 6

¹² Van der Burgt, Van Hal en Schuurman-van Nifterik 2024, par. 3.2

¹³ Van der Burgt, Van Hal en Schuurman-van Nifterik 2024, par. 3.1

¹⁴ Arts 2024, par. 2.2

Deze scriptie zal wetenschappelijk bijdragen door specifiek te toetsen aan de doeltreffendheid en doelmatigheid, wat in de literatuur is gedaan door uit te spreken waar de tekortkomingen in het overgangsrecht, onderdeel van de Wfkr te vinden zijn. Ik zal mij meer richten op elk punt dat ziet op de fiscale claim en de daarmee samenhangende faciliteiten om vervolgens te bepalen of het in de basis voldoet aan de vereisten van doeltreffendheid en doelmatigheid. Het toetsen aan het evenredigheidsbeginsel wordt in de literatuur niet gedaan, terwijl de impact van de implementatie van het overgangsrecht groot is. Ik zal mij hier wel op richten. Maatschappelijk wordt er bijgedragen door in hoofdstuk 5 suggesties te geven voor verbeterd beleid en eventuele oplossingen voor problemen die ik gedurende de scriptie heb gevonden, die zien op verbetering van het overgangsrecht, om de doeltreffendheid en doelmatigheid, en de mate waarin wordt voldaan aan het evenredigheidsbeginsel te verbeteren.

1.3 *Opzet van de scriptie*

De hoofdvraag wordt ingedeeld in vier deelvragen. Deze worden apart in een hoofdstuk behandeld. In hoofdstuk 2 wordt de eerste deelvraag behandeld: wat is het verschil tussen de civielrechtelijke en fiscale betekenis van de open cv en de besloten cv? In hoofdstuk 3 volgt de tweede deelvraag: wat zijn de fiscale gevolgen van het ontstaan van de vennootschapsbelastingclaim direct voorafgaande aan 1 januari 2025 op het niveau van de open cv door inwerktreding van artikel IX, lid 1 Wfkr?¹⁵ In hoofdstuk 4 volgt de derde deelvraag: wat zijn de faciliteiten die in het overgangsrecht onderdeel van de Wet fiscaal kwalificatiebesluit rechtsvormen staan, die zien op de doorschuiving van de vennootschapsbelastingclaim op het niveau van de open cv? Daarna wordt in hoofdstuk 5 de volgende deelvraag behandeld: in hoeverre is het overgangsrecht, onderdeel van de Wfkr, dat ziet op de afrekening van de fiscale vennootschapsbelastingclaims bij staking of overdracht van de open cv en de daarbij behorende doorschuifregelingen doeltreffend en doelmatig en in hoeverre wordt voldaan aan het evenredigheidsbeginsel, en wat zijn maatregelen die deze doeltreffendheid, doelmatigheid en de mate waarin wordt voldaan aan het evenredigheidsbeginsel te verbeteren? In hoofdstuk 6 volgt een conclusie en worden de deel- en hoofdvragen beantwoord.

¹⁵ Zoals in artikel IX, lid 1 van de Wfkr

2 De civiele en fiscale definitie van de commanditaire vennootschap

In dit hoofdstuk beantwoord ik de eerste deelvraag: wat is het verschil tussen de civielrechtelijke en fiscale betekenis van de open cv en de besloten cv? Deze vraag beantwoord ik door de civiele en fiscale definitie van de cv toe te lichten. Daarnaast wordt het onderscheid tussen de open en besloten cv uitgelegd. Tenslotte worden stapelstructuren van commanditaire vennootschappen toegelicht.

2.1 De civiele behandeling van de commanditaire vennootschap

In het civiele recht is het fundament van de commanditaire vennootschap gelegen in het Wetboek van Koophandel (voorts: WvK). De definitie van de, in de volksmond bekende commanditaire vennootschap, staat als volgt beschreven:

*De vennootschap bij wijze van geldschieting, anders en commandite genaamd, wordt aangegaan tusschen eenen persoon, of tusschen meerdere hoofdelijk verbonden vennoten, en eenen of meer andere personen als geldschieters.*¹⁶

Verder staat in het WvK dat de commanditaire vennootschap een bijzonder soort vennootschap is, omdat het tegelijkertijd een vennootschap onder firma,¹⁷ als ook een vennootschap bij wijze van geldschieting is. Dit komt door het bestaan van twee verschillende vennoten, die allebei een winstgerechtigdheid hebben in de vennootschap. Tevens wordt voldaan aan de definitie van de maatschap, zoals in artikel 7A:1665 BW. Enerzijds zijn er vennoten die een beherend deel hebben in de commanditaire vennootschap. Deze vennoten zijn vergelijkbaar met vennoten in de vennootschap onder firma. Iedere beherende vennoot is hoofdelijk aansprakelijk voor de gehele schuld van de commanditaire vennootschap, ook voor de schuld die andere beherende vennoten zijn aangegaan.¹⁸ Tevens zijn zij individueel bevoegd om verbintenissen aan te gaan en verantwoordelijk voor het dagelijks bestuur van de vennootschap. Anderzijds is de commanditaire vennoot, ook wel stille vennoot, slechts een geldschietter en is hij bij wet verboden om beherende taken uit te voeren.¹⁹ Aangezien de commanditaire vennootschap in de basis geen rechtspersoon is, is deze niet op grond van artikel 2:394 BW verplicht tot deponering van de jaarrekening. Echter is de commanditaire vennootschap wel verplicht tot het voeren van een administratie.²⁰ Aangezien de beherende vennoot verantwoordelijk is voor het dagelijks bestuur van de onderneming, is deze ook verplicht tot de administratievoering.²¹ De commanditaire vennoot heeft geen administratieverplichting, tenzij hij zelfstandig, dus niet in zijn functie als commanditaire vennoot een bedrijf uitoefent.²²

¹⁶ Artikel 19, lid 1 WvK

¹⁷ Artikel 19, lid 2 WvK jo. artikel 16, lid 1 WvK

¹⁸ Artikel 18 WvK

¹⁹ Artikel 20, lid 2 WvK

²⁰ Artikel 3:15i BW

²¹ Beckman 2013, p. 34-35

²² Harmsen 2019, par. 5.2.2.1

De aansprakelijkheid van de commanditaire vennoot strekt tot hetgeen is ingebracht in de vennootschap.²³ Alleen in het geval dat de commanditaire vennoot toch beheersdaden uitvoert of de naam van de commanditaire vennoot is opgenomen in de naam van de onderneming, kan hij hoofdelijk aansprakelijk zijn.²⁴ Deze gedachte komt voort uit dat het naar derden duidelijk moet zijn wat de posities van alle vennoten zijn in de vennootschap. De Hoge Raad heeft verduidelijkt dat het van belang is of de commanditaire vennoot bij derden een onjuiste indruk heeft gewekt over zijn hoedanigheid in de vennootschap bij bepaling of de commanditaire vennoot hoofdelijk aansprakelijk kan worden gesteld voor de schulden.²⁵

Zoals eerder benoemd, bezit de cv geen rechtspersoonlijkheid. Daarnaast staat expliciet in de wet genoemd dat de cv geen in aandelen verdeeld kapitaal mag hebben.²⁶ In plaats daarvan is er sprake van deelgerechtigdheid. Als geen cv-contract is opgesteld (welke tevens niet verplicht is), is in de basis de deelgerechtigdheid naar rato van inbreng.²⁷ Tot 1975 bestond zowel de fiscale als civiele Commanditaire Vennootschap op Aandelen (voorts: CVOA), die wel een in aandelen verdeeld kapitaal kende voor het commanditair aandeel en zich als kapitaalvennootschap voor deed. Deze is vergelijkbaar met de huidige open cv, die in hoofdstuk 2.2 verder wordt toegelicht.²⁸ Bij afschaffing van de CVOA, is artikel 19, lid 3 WvK toegevoegd, waardoor sindsdien het civiele recht geen onderscheid maakt tussen verschillende soorten commanditaire vennootschappen.

Beëindiging van een commanditaire vennootschap geschiedt vanwege zijn hoedanigheid van samenwerkingsverband niet alleen door ontbinding. Omdat de cv een bijzondere soort maatschap is, zijn regels omtrent ontbinding van overeenkomstige toepassing. Ook hoeft de gehele vennootschap niet zozeer te ontbinden, als slechts één van de vennoten stopt vennoot te zijn. Ontbinding geschiedt door verloop van tijd, door tenietgaan van het goed, dan wel het doel, door opzegging van of aan een vennoot, of door overlijden of faillissement van één van de vennoten.²⁹ Met opzegging aan een vennoot wordt bedoeld dat een vennoot een andere vennoot van de cv verwijdert. Met opzegging van een vennoot wordt bedoeld dat een vennoot zijn eigen verbondenheid met de cv opzegt.³⁰

²³ Artikel 20, lid 3 WvK

²⁴ Artikel 21 WvK

²⁵ ECLI:NL:HR:2015:1413, zie ook ECLI:NL:RBAMS:1996:AW0246

²⁶ Artikel 19, lid 3 WvK

²⁷ Artikel 7A:1670, lid 1 BW

²⁸ Artikel 1 van de Wet van 28 mei 1975 tot afschaffing van de commanditaire vennootschap op aandelen (*Stb.* 1975-277)

²⁹ *T&C Ondernemingsrecht*, artikel 7A:1683 BW (online bijgewerkt tot 29 mei 2024).

³⁰ Een vennoot hoeft geen reden te geven voor opzegging, al wordt dit wel verwacht. *T&C Ondernemingsrecht*, commentaar bij artikel 7A:1686, par. 1C (online, bijgewerkt tot 29 mei 2024).

2.2 *De fiscale behandeling van de commanditaire vennootschap*

2.2.1 Algemene behandeling

Fiscaal sluit de cv in de basis aan bij de definitie van het civiele recht van het WvK.³¹ Regels omtrent aansprakelijkheid voor de belastingschulden van een commanditaire vennootschap kennen bijvoorbeeld overeenkomsten met de verplichtingen in het civiel recht. Zo kan een beherend vennoot aansprakelijk worden gesteld voor de belastingschulden, indien niet genoeg liquide middelen in de onderneming resteren om de belastingschuld te voldoen. Ook een commanditaire vennoot kan aansprakelijk zijn voor de belastingschulden, als het naar de buitenwereld niet duidelijk is wie feitelijk bestuurder is.³²

Fiscaal gezien wordt echter een onderscheid gemaakt tussen een besloten en open commanditaire vennootschap. Dit onderscheid wordt gemaakt in de Algemene wet inzake rijksbelastingen. De cv zoals deze in het civiele recht is opgenomen, kent dit onderscheid niet.³³ Voorts wordt ingegaan op het fiscale onderscheid tussen de besloten en open commanditaire vennootschap.

2.2.2 Besloten commanditaire vennootschap

Het belangrijkste kenmerk van de besloten commanditaire vennootschap is dat de winsten die behaald zijn in de besloten cv worden genoten bij de participant naar hun deelgerechtigdheid in de cv. In 1982 heeft de Hoge Raad geoordeeld dat winsten genoten in de cv altijd naar deelgerechtigdheid bij de participanten moeten worden belast.³⁴ Bij invoering van de Wet inkomstenbelasting 2001 was van origine gepland dat voor natuurlijke personen de winsten voor het commanditair deel in box 3 worden belast, aangezien commanditaire vennoten meer als beleggers zijn aan te merken dan als ondernemers.³⁵ Echter worden winsten toch in box 1 belast, door uitbreiding van de ondernemersdefinitie, door commanditaire vennoten als "medegerechtigde" aan te merken.³⁶ Invoering van artikel 8, lid 3 Wet VPB ligt aan het oorspronkelijke plan van belastingen in box 3 voor natuurlijke personen ten grondslag, omdat de staatssecretaris vreesde dat het niet duidelijk zou zijn dat vennootschapsbelastingplichtige lichamen voor haar commanditaire deelgerechtigdheden in de winsten van een besloten cv belast zouden worden bij de participanten voor een met de Wet inkomstenbelasting 2001 vergelijkbare belasting op winst voor lichamen. Sindsdien wordt gepleit voor afschaffing van artikel 8, derde lid Wet VPB 1969, omdat voor natuurlijke personen de winsten als commanditair vennoot in een besloten cv toch belast worden in box 1, en derhalve geen onduidelijkheid bestaat over belasting van lichamen voor het commanditair aandeel in een besloten cv.³⁷

³¹ Artikel 19, lid 1 WvK

³² Artikel 21 WvK

³³ Stevens 2022, par. 6.1

³⁴ HR 7 juli 1982, ECLI:NL:HR:1982:AW9546

³⁵ Van Eijnsden 2002, par. 2

³⁶ Artikel 3.3, lid 1, onderdeel a Wet IB 2001, waar de commanditaire vennoot "medegerechtigde tot het vermogen van een onderneming" is

³⁷ Van Eijnsden 2002, par. 2-4

2.2.3 Open commanditaire vennootschap

Zoals tevens in paragraaf 2.1 is toegelicht, is sinds de afschaffing van de CVOA het civiele begrip van de open cv verdwenen en is alleen een algemeen begrip van de cv opgenomen in het WvK.³⁸ Fiscaal is de CVOA nooit afgeschaft, mede omdat de wetgever het niet noodzakelijk achtte dat een sfeerovergang zou plaatsvinden voor de huidige CVOA's. Om onduidelijkheid over het voortbestaan van de CVOA in het civiele recht te voorkomen, is de naam van commanditaire vennootschap op aandelen in de AWR vervangen voor de open cv, waar het open karakter slaat op de vrije toetreding en vervanging.³⁹ Daarnaast is een participatie in een open cv gelijkgesteld met een aandeel om fiscale deelnemingen voort te laten bestaan en niet de indruk te wekken dat deelnemingsfaciliteiten in een CVOA op zouden houden te bestaan na afschaffing van het civiele begrip van de CVOA.⁴⁰ Zo zou tevens het idee voortbestaan dat de open cv een kapitaalvennootschap is, waar de besloten cv meer is gericht op ondernemen in een samenwerkingsverband.

Het fiscale onderscheid tussen de besloten en open cv komt voort uit de definitiebepaling van artikel 2, derde lid, onderdeel c AWR. Het volledige onderdeel c luidt als volgt:

open commanditaire vennootschap: de commanditaire vennootschap waarbij, buiten het geval van vererving of legaat, toetreding of vervanging van commanditaire vennoten kan plaats hebben zonder toestemming van alle vennoten, behorende zowel als commanditaire

Om als vennootschap te kwalificeren voor de fiscale betekenis van de open cv, moet er derhalve aan twee cumulatieve voorwaarden worden voldaan.

- 1) Er dient sprake te zijn van een commanditaire vennootschap in de zin van artikel 19 WvK;⁴¹
- 2) Er dient te zijn voldaan aan het toestemmingsvereiste, welke is gedefinieerd in de AWR.⁴²

Dit "toestemmingsvereiste" kan op twee verschillende manieren worden ingevuld. Het vereiste werd als volgt geïnterpreteerd. Er is sprake van een besloten cv indien:

- 1) minstens één andere vennoot, behorende of commanditair, toestemming dient te geven voor vervanging van een commanditaire vennoot;

³⁸ Artikel 19, lid 3 WvK

³⁹ Artikel 3, onderdeel a van de Wet van 28 mei 1975 tot afschaffing van de commanditaire vennootschap op aandelen (*Stb.* 1975-277)

⁴⁰ *Kamerstukken II* 1974/75, 12055, 3, p. 6 (MvT)

⁴¹ Bevestigd in HR 24 november 1976, ECLI:NL:PHR:1976:AX3276

⁴² Lemmen, in: *NDFR commentaar, artikel 2 AWR*, aant. 6.2 (online, bijgewerkt tot 2 juni 2024)

- 2) alle vennoten, zowel beherende als commanditaire, toestemming dienen te geven voor vervanging van een commanditaire vennoot.

De Hoge Raad heeft in 2009 gereageerd op dit interpretatieverschil. In kwestie was of de omzetting van een besloten commanditaire vennootschap in een open commanditaire vennootschap door statutenwijziging het bijeenbrengen van kapitaal is in de zin van artikel 32, eerste lid Wet op belastingen van rechtsverkeer 1970.⁴³ In deze zaak waren beide partijen van mening dat een statutenwijziging die ertoe zou leiden dat er geen unanieme toestemming van alle vennoten vereist is, maar een tweederdemeerderheid voldoende is, zou leiden naar overgang van de besloten commanditaire vennootschap naar een open commanditaire vennootschap in de zin van artikel 2, derde lid, onderdeel c AWR. De Hoge Raad conformeerde deze opvatting en maakte daarmee duidelijk dat de tweede interpretatie van toepassing is. De vennoten hoefden immers niet meer unaniem toestemming te geven. Voorts was voor de cv van belanghebbende dus sprake van een open cv in de zin van de AWR.⁴⁴ Deze conclusie is tevens in het Besluit toestemmingsvereiste commanditaire vennootschappen overgenomen door de staatssecretaris en sluit daarmee praktisch aan bij de conclusie van de Hoge Raad.⁴⁵

Ook was de vraag wat het doorslaggevende criterium was voor bepaling of werd voldaan aan het toestemmingsvereiste; een strikt formele benadering, waar slechts moet worden getoetst aan het toestemmingscriterium van artikel 2, derde lid, onderdeel c AWR, of ook de feitelijke gedragingen van de vennoten in de cv van invloed waren op de kwalificatie als open of besloten cv, door te bepalen of sprake is van een focus op het bedrijven van een kapitaalvennootschap, dan wel focus op het vormen van een samenwerkingsverband. Deze vraag werd door de Hoge Raad in 1992 beantwoord. De staatssecretaris beargumenteerde dat de feitelijke omstandigheden ertoe leidden dat er een open commanditaire vennootschap werd gedreven, omdat het aantal commanditaire vennoten de indruk deed wekken dat deze vennootschap een kapitaalvennootschap met investeerders was. De Hoge Raad heeft dit dispuut beantwoord, door te oordelen dat de benadering van de staatssecretaris onjuist was:⁴⁶ het formele criterium van artikel 2, derde lid, onderdeel c van de AWR is doorslaggevend. Er was namelijk toestemming nodig van alle commanditaire en beherende vennoten voor toetreding van een nieuwe commanditaire vennoot, waardoor niet werd voldaan aan de definitie van de open commanditaire vennootschap in de zin van de AWR.⁴⁷

⁴³ Op de gevolgen in de Wet op belastingen van rechtsverkeer 1970 wordt niet ingegaan in deze scriptie

⁴⁴ HR 27 februari 2009, ECLI:NL:HR:2009:BH4085

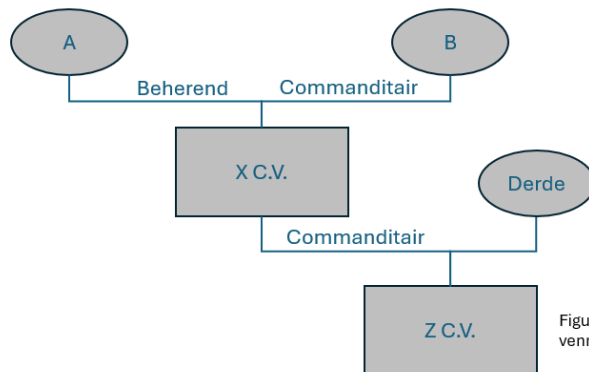
⁴⁵ Huidig: Besluit toestemmingsvereiste commanditaire vennootschappen. Besluit van de Staatssecretaris van Financiën van 15 december 2015 (*Stcrt.* 2015, 46508).

⁴⁶ Resolutie Staatssecretaris van Financiën 6 november 1986, 286-15 172, BNB 1987/40.

⁴⁷ HR 9 december 1992, ECLI:NL:HR:1992:ZC5194. Zie ook Schutz 2010.

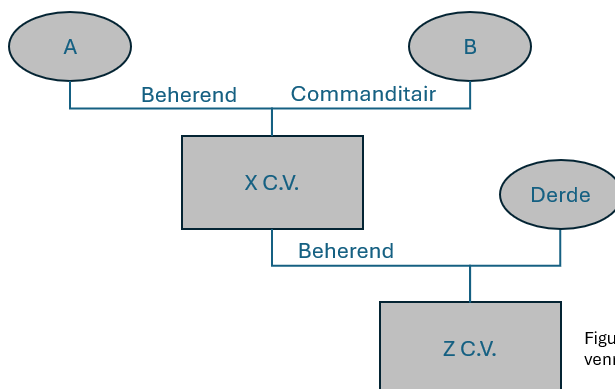
2.3 Stapelstructuren van commanditaire vennootschappen

Een bijzondere structuur is het stapelen van personenvennootschappen, waar bijvoorbeeld voor deze scriptie specifiek de ene commanditaire vennootschap boven de andere commanditaire vennootschap staat. Zo heeft de staatssecretaris in het besluit opgevat dat de vennoten in de bovenste cv ieder individueel voor zijn functie deelneemt in de onderste cv, waardoor niet bij het civiele begrip wordt aangesloten door te kijken naar de functie die de directe vennoten hebben in de onderste cv.⁴⁸ In figuur 1 is een stapelstructuur te zien van een besloten cv in een andere besloten cv

Figuur 1: stapelstructuur met C.V. die commanditaire vennoot is in een andere C.V.

Vanwege de complexiteit rondom het toestemmingsvereiste voor stapelstructuren, heeft de staatssecretaris middels een besluit een aantal goedkeuringen gegeven.⁴⁹ Zo heeft hij bijvoorbeeld goedgekeurd dat alleen de beherende vennoten (in figuur 1, persoon A) in X C.V. toestemming moeten geven voor toetreding van een nieuwe commanditaire vennoot in Z C.V. Daarnaast is toestemming van alle vennoten in Z C.V. niet meer vereist voor toetreding van een nieuwe commanditaire vennoot in X C.V. Ook voor commanditaire situaties is een dergelijke goedkeuring verleend:

Figuur 2: stapelstructuur met C.V. die beherende vennoot is in een andere C.V.

De staatssecretaris heeft ook in een situatie als figuur 2 goedkeuring verleend dat in de statuten kan worden opgenomen dat alleen de beherende vennoten in X C.V.

⁴⁸ Stevens 2022, par. 6.2.2.2

⁴⁹ Besluit toestemmingsvereiste commanditaire vennootschappen. Besluit van de Staatssecretaris van Financiën van 15 december 2015 (*Stcrt.* 2015, 46508), par. 5.

toestemming moeten verlenen voor toetreding van een nieuwe commanditaire vennoot in Z C.V.⁵⁰

2.4 *Deelconclusie*

Samenvattend is de behandeling van de cv civielrechtelijk anders dan de fiscale behandeling. Civielrechtelijk wordt de cv geregeld in het Wetboek van Koophandel, waarin is bepaald dat een cv minimaal één beherende en commanditaire vennoot heeft. Daarnaast wordt geen onderscheid meer gemaakt tussen de besloten en open cv, waar fiscaal wel onderscheid tussen wordt gemaakt. De open cv is zelfstandig belastingplichtige en is een overblijfsel van de afschaffing van de CVOA in het civiele recht. Het fiscale onderscheid tussen de open en besloten cv wordt bepaald door de definitie in artikel 2, derde lid, onderdeel c AWR, waar het toestemmingsvereiste bepaalt of sprake is van een open cv en derhalve van subjectieve belastingplicht in de Wet VPB. Het toestemmingsvereiste eist dat er geen toestemming nodig is van alle vennoten, zowel beherende als commanditaire, voor toetreding van een nieuwe commanditaire vennoot in de cv, om te kwalificeren als open cv. Uit jurisprudentie blijkt dat er unanieme toestemming benodigd is voor toetreding of vervanging van een commanditaire vennoot van alle vennoten om te kwalificeren als besloten cv. Beëindiging kan geschieden door ontbinding van de cv, of opzegging van of door een vennoot. Tenslotte is de fiscale behandeling en daarmee samenhangende goedkeuring besproken van stapelstructuren van commanditaire vennootschappen boven commanditaire vennootschappen. In hoofdstuk 3 wordt verder ingegaan op de afschaffing van het toestemmingsvereiste en wat dit betekent voor het bestaan van de open cv en de fiscale vennootschapsbelastingclaim die derhalve ontstaat.

⁵⁰ Besluit toestemmingsvereiste commanditaire vennootschappen. Besluit van de Staatssecretaris van Financiën van 15 december 2015 (*Stcrt.* 2015, 46508), par. 5.

3 De fiscale gevolgen van staking en/of overdracht van de open cv bij afschaffing

In dit hoofdstuk ga ik in op de beantwoording van de tweede deelvraag: wat zijn de fiscale gevolgen van het ontstaan van de vennootschapsbelastingclaim direct voorafgaande aan 1 januari 2025 op het niveau van de open cv door inwerktreding van artikel IX, lid 1 Wfkr? Deze vraag beantwoord ik door uit te leggen, wat het algemene winstbegrip van subjectief belastingplichtigen in de vennootschapsbelasting en de wijze waarop de fiscale claim bij staking van de subjectieve vennootschapsbelastingplicht ontstaat. Vervolgens ga ik in op de gevolgen van het ontstaan van de fiscale claim na staking en overdracht van de open cv, nadat deze direct voorafgaand aan 1 januari 2025 fictief wordt gestaakt, door het verdwijnen van de subjectieve belastingplicht in de Wet VPB 1969.

3.1 De basis van het winstbegrip en een staking in de Wet VPB

Ophouden van de subjectieve vennootschapsbelastingplicht van een lichaam vindt normaliter plaats door beëindiging of ontbinding van het lichaam, emigratie of door het in aanmerking komen voor een subjectieve vrijstelling.⁵¹ Fiscaal is afrekening over de fiscale vennootschapsbelastingclaim geregeld volgens een voorgeschreven volgorde.⁵² Eerst komen het totaal- en jaarwinstbegrip aan de orde. Als bestanddelen vanuit het jaarwinstbegrip nog niet zijn belast door partiële emigratie, doordat nog bestanddelen in Nederland achterblijven, kan op grond van artikel 15c Wet VPB worden belast over de latente winsten in de stille reserves, fiscale reserves en goodwill.⁵³ Indien na toepassing van artikel 15c Wet VPB nog vermogensbestanddelen onbelast zijn door complete emigratie, of door het van toepassing worden van een subjectieve vrijstelling, door bijvoorbeeld kwalificatie als academisch ziekenhuis of openbare leeszaal of bibliotheek,⁵⁴ kan op grond van artikel 15d Wet VPB nog een eindheffing van toepassing zijn, waar over de fiscale vennootschapsbelastingclaims wordt afgerekend, als daar ingevolge het jaarwinstbegrip of de partiële eindafrekening nog niet over is afgerekend.

Voor het eindigen van de subjectieve belastingplicht voor lichamen, is in het geval van staking van een lichaam dus in eerste instantie het jaarwinst- en totaalwinstbegrip van toepassing. De fiscale totaalwinst voor vennootschapsbelastingplichtige lichamen is in de basis geregeld in de schakelbepaling van artikel 8 Wet VPB. Dit artikel verklaart dat de winst wordt bepaald aan de hand van verschillende artikelen in de Wet IB 2001, waaronder artikel 3.8 en 3.25 Wet IB 2001. Artikel 3.8 Wet IB 2001 luidt als volgt:

Winst uit een onderneming (winst) is het bedrag van de gezamenlijke voordelen die, onder welke naam en in welke vorm ook, worden verkregen uit een onderneming.

⁵¹ B.F.M. Coeberg, *TFO* 2022/183.1, par. 2.

⁵² *Vakstudie Vennootschapsbelasting*, artikel 15d Wet VPB 1969, aant. 1.4 & 1.6. (online, bijgewerkt 16 juni 2024).

⁵³ *Kamerstukken II* 1998/99, 26728, 3, p. 55 (MvT).

⁵⁴ Subjectieve vrijstellingen zoals bedoeld in artikel 5 t/m 6b Wet VPB 1969.

Omdat een kapitaalstorting en onttrekking geen voordelen zijn die zijn verkregen uit een onderneming, noch positief, noch negatief, worden toenames van het ondernemingsvermogen door kapitaalstorting en afnames van het ondernemingsvermogen door onttrekkingen niet in aanmerking genomen voor bepaling van de totaalwinst. Daarnaast staat in de schakelbepaling van artikel 8 Wet VPB slechts een opsomming van artikelen in de Wet IB 2001 die mede van toepassing zijn.⁵⁵ Bij berekening van de totaalwinst, wordt de som genomen van alle jaarwinsten, waardoor de som van de jaarwinsten aansluit bij het verschil tussen het begin- en eindvermogen. De laatste jaarwinst omvat tevens de winsten die vlak voor liquidatie of overdracht van het lichaam worden genoten door toepassing van goedkoopmansgebruik. Deze bestaat uit winstonderdelen waar eerder geen belasting over werd geheven, omdat deze winsten zijn verborgen in vermogensbestanddelen (stille reserves en goodwill), of omdat fiscaal een faciliteit werd gebruikt die voorlopige vennootschapsbelasting uit de weg gingen, bijvoorbeeld in de vorm van fiscale reserves.⁵⁶ Tenslotte wordt tot de winst gerekend het gedeelte van de desinvesteringsbijtelling dat in aanmerking moet worden genomen, als in vijf jaren voorafgaand aan de vervreemding van de bedrijfsmiddelen waarvoor enige vorm van investeringsaftrek is geclaimd.⁵⁷

3.2 *Staking en/of overdracht van de open cv*

3.2.1 Reguliere staking of overdracht

Er bestaat geen eenduidige definitie voor staking. Staking wordt meestal als synoniem gebruikt voor het brede begrip van stoppen. In fiscale zin bedoel ik met staken het ophouden van de subjectieve vennootschapsbelastingplicht. Daarvoor is in beginsel ontbinding of overdracht nodig. Staking van de open cv leidt op grond van artikel 8 Wet VPB, jo. artikel 3.25 Wet IB 2001 tot het nemen van stakingswinst in het laatste jaar van het bestaan van de open cv. In beginsel drijft de open cv haar onderneming met het gehele vermogen.⁵⁸ Dit zou betekenen dat de volledige stakingswinst bij de open cv is belast, waardoor economische dubbele belasting plaatsvindt, doordat tevens belasting bij de transparante beherende vennoot plaatsvindt. Echter is in artikel 9, eerste lid, onderdeel e Wet VPB 1969 bepaald dat een aftrekpost van de winst van de open cv het winstgedeelte van de beherende vennoot is, waardoor het object voor de vennootschapsbelasting in de open cv slechts het commanditaire aandeel is.⁵⁹ De stakingswinst op het niveau van de open cv is dus slechts hetgeen wat de commanditaire vennoten toekomt. Voor het beherende deel wordt het overige belast naar winstaandeel bij het lichaam

⁵⁵ Artikel 3.9, 3.10, 3.13, eerste lid, onderdelen b t/m f en j, en tweede lid, 3.14, eerste lid, onderdeel a, 3.16 t/m 3.20, 3.30a, achtste tot en met tiende lid, 3.54a, 3.58 t/m 3.65, zijn allemaal artikelen die situaties aangaan die slechts toepasbaar zijn op natuurlijke personen. De overige artikelen die niet zijn opgenomen in artikel 8 Wet VPB 1969 zijn apart geregeld in die wet.

⁵⁶ Artikel 8 Wet VPB 1969, jo. artikel 3.53 Wet IB 2001.

⁵⁷ Artikel 8 Wet VPB 1969, jo. artikel 3.47 Wet IB 2001.

⁵⁸ Artikel 2, lid 6 Wet VPB 1969.

⁵⁹ *Vakstudie Vennootschapsbelasting*, artikel 9 Wet VPB 1969, aant. 5.2 (online, bijgewerkt 21 juni 2024).

of de natuurlijke persoon zelve, respectievelijk met vennootschapsbelasting of inkomstenbelasting.

3.2.2 Stakings- en overdrachtsfictie door fictieve vervreemding

Naar aanleiding van invoering van de Wfkr is naast een aantal wetswijzigingen in de Wet VPB een reeks artikelen aan overgangsrecht ingevoerd, die belasting over de fiscale claims op niveau van de open cv bewaren. De directe aanleiding voor de stakings- en overdrachtsfictie van de open cv, is het nieuwe artikel IX, eerste lid Wfkr:

Voor de toepassing van de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 wordt een open commanditaire vennootschap als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel c, van de Algemene wet inzake rijksbelastingen zoals dat luidde op 31 december 2024, die als gevolg van deze wet met ingang van 1 januari 2025 niet langer onderworpen is aan de vennootschapsbelasting op grond van de artikelen 2 of 3 van de Wet op de vennootschapsbelasting 1969, geacht op het tijdstip onmiddellijk voorafgaand aan 1 januari 2025 al haar vermogensbestanddelen tegen de waarde in het economische verkeer te hebben overgedragen aan de natuurlijk personen of lichamen die participeren in die vennootschap naar rato van ieders gerechtigdheid en wordt die vennootschap geacht te zijn opgehouden in Nederland belastbare winst te genieten.

Dit lid benoemt dat de subjectieve vennootschapsbelastingplicht voor open cv's ophoudt te bestaan naar aanleiding van verwijdering van de open cv uit artikel 2 Wet VPB 1969, omdat het begrip open cv wordt verwijderd uit de AWR, krachtens inwerkingtreding van artikel VI, lid 1 Wfkr. Vervolgens worden twee ficties geacht plaats te vinden:

- (1) *geacht op het tijdstip onmiddellijk voorafgaand aan 1 januari 2025 al haar vermogensbestanddelen tegen de waarde in het economische verkeer te hebben overgedragen aan de natuurlijk personen of lichamen die participeren in die vennootschap naar rato van ieders gerechtigdheid:* welk onderdeel van lid 1 de overdrachtsfictie inhoudt. In dit lid wordt de open cv geacht haar vermogensbestanddelen voor commanditair aandeel over te dragen naar de commanditaire participant in de open cv. Omdat deze overdracht tegen waarde in het economische verkeer gaat, dient te worden afgerekend over de fiscale claim. Deze overdrachtsfictie is gewenst, omdat civiel geen overdracht plaatsvindt. Zonder het van kracht gaan van dit artikel, gaat de fiscale claim op overdrachtswinsten verloren. De overdrachtswinst is ter grootte van de tegenprestatie, welke in deze situatie nihil is, verminderd met de boekwaarde van het vermogensbestanddeel.
- (2) *wordt die vennootschap geacht te zijn opgehouden in Nederland belastbare winst te genieten:* welk onderdeel van lid 1 de fictieve staking van de open cv inhoudt. Opnieuw is civiel geen sprake van staking; de cv blijft immers in zijn hoedanigheid bestaan. Om heffing over de fiscale claim te verzekeren, wordt middels dit artikel de open cv geacht te zijn

gestaakt, wat afrekening over de fiscale claim tot gevolg heeft.⁶⁰ Daarbij wordt in de memorie van toelichting toegelicht dat de desinvesteringsbijtelling mede in aanmerking moet worden genomen, overeenkomstig artikel 15d Wet VPB.⁶¹

De grootte van de fictieve stakingswinst is overeenkomstig de reguliere staking of overdracht, zoals toegelicht in hoofdstuk 3.2.1. Het beherende winstdeel in de open cv mag in mindering worden gebracht op de fictieve winst die wordt behaald door staking en fictieve overdracht van de vermogensbestanddelen. Hierdoor merkt de beherende vennoot niets van de overgang van de open cv naar een fiscaal transparante rechtsvorm.

In dit artikel staat echter benoemd dat de vermogensbestanddelen geacht te worden overgedragen aan *alle* participanten. Boer en Knops pleiten dat deze bepaling onduidelijk is.⁶² Vanzelfsprekend is namelijk dat de beherende vennoten niets merken van de fiscale afschaffing van de open cv, vanwege het in mindering brengen van de winst die aan de beherende vennoten toekomt. Toch blijkt uit de tekst van de wet dat de beherende vennoten ook te maken krijgen met de gevolgen van afschaffing van de open cv, terwijl fiscaal niets gebeurt. Het zou daarom logischer zijn om in de Wfkr op te nemen dat de overdrachtsfictie slechts geldt voor het commanditair aandeel en daardoor de afrekening over de fiscale claim voor het beherende deel in zijn volledigheid niet op te nemen in dit artikel.

3.3 *Deelconclusie*

In dit hoofdstuk is toegelicht dat stakingswinst wordt genomen in het laatste jaar van de onderneming. De fiscale claim is opgebouwd uit de stille reserves, goodwill en vrijgevalle fiscale reserves. Daarnaast is in sommige situaties tevens belasting verschuldigd over de desinvesteringsbijtelling. Vervolgens is toegelicht hoe winsten worden genomen voor het commanditair aandeel. Tenslotte is beschreven wat de gevolgen zijn voor de stakings- en overdrachtsfictie in de Wfkr. Deze ficties zorgen er namelijk voor dat de fiscale claim op het niveau van de open cv niet verloren gaat, door bij fictie te bepalen dat direct voorafgaand aan 1 januari 2025 de vermogensbestanddelen tegen waarde in het economische verkeer over gaan naar de participanten en de open cv wordt gestaakt. In het volgende hoofdstuk ga ik in op de faciliteiten die zijn ontwikkeld om ervoor te zorgen dat onmiddellijke belasting over de fiscale claim kan worden uitgesteld, door de claim door te schuiven naar de commanditaire participant. Daarnaast ga ik kort in op de aandelenfusiefaciliteit die deze doorschuiving in sommige situaties mogelijk maakt. Tenslotte ga ik in op de betalingsregeling, indien de doorschuiffaciliteit niet kan worden toegepast.

⁶⁰ Op grond van artikel 15d Wet VPB.

⁶¹ *Kamerstukken II*, 2023/2024, 36425, nr. 3, p. 77.

⁶² Boer en Knops *FED* 2021/82, par. 3.1.1.

4 Faciliteiten ter doorschuiving van de fiscale vennootschapsbelastingclaim

In dit hoofdstuk wordt de derde deelvraag beantwoord: wat zijn de faciliteiten die in het overgangsrecht onderdeel van de Wet fiscaal kwalificatiebesluit rechtsvormen staan, die zien op de doorschuiving van de vennootschapsbelastingclaim op het niveau van de open cv? Ter beantwoording van deze deelvraag wordt ingegaan op een aantal faciliteiten. Eerst komt de doorschuiffaciliteit van de fiscale claim naar de vennootschapsbelastingplichtige commanditaire participant van de open cv voorbij. Vervolgens wordt de tweede faciliteit beschreven; de aandelenfusiefaciliteit, waarbij het aandeel in de open cv wordt verkregen door een holding in ruil voor eigen uitgebrachte aandelen of door storting op de aandelen, waardoor het aandeel in de open cv worden verkregen. Tenslotte ga ik in op de regeling die betaling over de fiscale claim in tien gelijke termijnen mogelijk maakt, indien niet aan de voorwaarden van de eerste faciliteit kan worden voldaan.

4.1 *De doorschuiffaciliteit van de fiscale claim van artikel X*

Zoals tevens in hoofdstuk 3.2.2 is toegelicht, is de stakingswinst samengesteld uit de afrekening over de stille reserves, de fiscale reserves en de goodwill, die samen de fiscale claim opmaken. Deze fiscale claim ontstaat bij fictie van staking van de open cv en overdracht van de vermogensbestanddelen tegen de waarde in het economische verkeer naar de commanditaire participanten. Omdat deze wetwijziging zal leiden tot acuut ontstaan van een fiscale claim, heeft de wetgever gekozen om de volgende doorschuiffaciliteit van de fiscale claim op te nemen in artikel X, eerste lid Wfkr:

De door een open commanditaire vennootschap als gevolg van de toepassing van artikel IX, eerste lid, behaalde winst behoeft niet in aanmerking te worden genomen, mits alle commanditaire vennoten op het tijdstip onmiddellijk voorafgaand aan 1 januari 2025 zijn onderworpen aan de vennootschapsbelasting zonder ervan te zijn vrijgesteld, en voor het bepalen van de winst bij de open commanditaire vennootschap op het tijdstip onmiddellijk voorafgaand aan 1 januari 2025, en bij al die commanditaire vennoten, afgezien van artikel 9, eerste lid, onderdeel e, van de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 zoals dat luidde op 31 december 2024, dezelfde bepalingen van toepassing zijn, (...) en mits latere heffing is verzekerd. Indien de winst ingevolge de eerste zin niet in aanmerking wordt genomen, treden de commanditaire vennoten met betrekking tot al hetgeen als gevolg van de toepassing van artikel IX, eerste lid, aan hen wordt geacht te zijn overgedragen in de plaats van de open commanditaire vennootschap.

De fiscale claim die ingevolge artikel IX, eerste lid is ontstaan, wordt in het geval dat alle commanditaire vennoten zijn onderworpen aan effectieve heffing van vennootschapsbelasting doorgeschoven, als daarvoor wordt gekozen. De commanditaire participanten worden vervolgens geacht tegen boekwaarde alle vermogensbestanddelen over te nemen, waarbij ook de fiscale reserves worden

overgenomen en treden in de plaats van de open cv voor de vermogensbestanddelen. De tweede belangrijke voorwaarde is dat latere heffing is verzekerd. De voorwaarden die in dit lid zijn gesteld, zijn tevens de belangrijkste voorwaarden voor de verschillende reorganisatiefaciliteiten in de Wet VPB 1969.⁶³

Zoals benoemd is de belangrijkste voorwaarden dat *alle commanditaire vennoten op het tijdstip onmiddellijk voorafgaand aan 1 januari 2025 zijn onderworpen aan de vennootschapsbelasting*. Dit houdt in dat de faciliteit niet mogelijk is, indien de commanditaire vennoten bijvoorbeeld zijn onderworpen aan een inkomstenbelasting voor natuurlijke personen. Natuurlijke personen kunnen immers geen vennootschapsbelastingclaim overnemen, omdat zij niet subjectief belastingplichtig zijn voor de vennootschapsbelasting. Weglating van dit onderdeel van het artikel leidt in veel gevallen tot vervallen van de fiscale claim, omdat de winstbepaling voor inkomstenbelastingplichtige personen en vennootschapsbelastingplichtige lichamen anders geschiedt. Een voorbeeld daarvan is het voortgewentelde saldo aan renten op grond van artikel 15b Wet VPB.⁶⁴ Een natuurlijk persoon kent een dergelijke renteaftrekbeperking in het huidige jaar niet, en kan renten daarom ook niet meenemen naar latere jaren. Om dergelijke complicaties te voorkomen, is in dit lid slechts gesteld dat vennootschapsbelastingplichtige commanditaire participanten in aanmerking komen voor de faciliteit, zodat overeenkomstige bepalingen van toepassingen zijn. Daarnaast wordt in het lid gesteld dat lichamen vennootschapsbelastingplichtig moeten zijn *zonder daarvan te zijn vrijgesteld*. Hier gaat het specifiek om de subjectieve vrijstellingen van artikel 5 tot en met 6b Wet VPB. Tenslotte is van belang dat *dezelfde bepalingen* van toepassing zijn. Hier wordt bedoeld op dat hetzelfde winstregime van toepassing is voor de open cv en de commanditaire participant daarin. Dit wil zeggen dat geen verschillende totaalwinstbepaling van toepassing kan zijn, als de fiscale claim dreigt te verdwijnen. Voorbeelden van winstregimes waar moet worden getoetst aan of dezelfde totaalwinst van toepassing is, is situaties waar gebruik wordt gemaakt van de tonnageregeling, het coöperatieregime, het verzekeringsmaatschappijregime en de fiscale beleggingsinstellingen.⁶⁵

De laatste belangrijke voorwaarde voor de doorschuiffaciliteit is dat *latere heffing is verzekerd*. Waar in de plaats wordt getreden van de open cv, wordt derhalve latere heffing verzekerd, omdat de fiscale claim zich voordoet bij staking of vervreemding van de vermogensbestanddelen bij de commanditaire participant. Verzekering van latere heffing is in deze context een vangnetbepaling.⁶⁶ Als reeds is getoetst aan alle voorwaarden in dit lid, en toch blijft latere heffing niet

⁶³ *Kamerstukken II*, 2023/2024, 36425, nr. 3, p. 84. Verwijst naar artikel 14 Wet VPB 1969 e.v.

⁶⁴ 'Wet fiscaal kwalificatiebeleid rechtsvormen. Voorgestelde wettekst met artikelsgewijze toelichting', V-N 2023/44.12, aant. bij toelichting artikel X Wfkr.

⁶⁵ Resp. artikel 8, lid 1 Wet VPB 1969 jo. artikel 3.22 Wet IB 2001 (*Kamerstukken II* 1997/98, 25709, nr. 3, p.11), artikel 9, lid 1, onderdeel g Wet VPB 1969 (*Kamerstukken II* 1991/92, 22338, nr. 3, p.15), artikel 29 Wet VPB 1969 (*Kamerstukken II* 1991/92, 22338, nr. 3, p.15) en artikel 28 Wet VPB 1969 (*Kamerstukken II* 1997/98, 25709, nr. 3, p.11). Van der Burgt 2024, Vpb.2.6.0.C.c2.

⁶⁶ Vgl. Van der Burgt 2024, Vpb.2.7.0.D.d3.XI

verzekerd, is geen mogelijkheid beschikbaar tot het gebruik van de doorschuiffaciliteit van artikel X, lid 1 Wfkr. Indien echter aan alle voorwaarden wordt voldaan, kan doorschuiving zonder verzoek.⁶⁷

De voorwaarden zijn bepalingen die van toepassing zouden kunnen zijn, waardoor latere heffing niet is verzekerd, of omdat doorschuiving onder een alternatief winstregime niet gewenst is. Niet voldoen aan deze voorwaarden leidt in tegenstelling tot de eerder genoemde hoofdvorwaarden niet direct tot het niet kunnen toepassen van de doorschuiffaciliteit. Ingevolge artikel X, tweede lid Wfkr kan de inspecteur met een voor bezwaar vatbare beschikking beslissen dat – soms onder voorwaarden –⁶⁸ toch gebruik kan worden gemaakt van de doorschuiffaciliteit na een verzoek door belastingplichtige.⁶⁹ Hieronder ga ik kort op de voorwaarden die strikt binnenlandse situaties aangaan.⁷⁰ Voorwaarden zijn dat geen aanspraak is door commanditaire vennoten op:

- voorwaartse verliesverrekening bij commanditaire vennoten: deze voorwaarde ziet op dat een eventuele positieve fiscale claim in de toekomst niet kan worden verrekend met verrekenbare verliezen bij de commanditaire vennoot. Goedkeuring hiervoor is mogelijk, onder bijvoorbeeld de voorwaarden dat verliesverrekening slechts plaatsvindt met toepassing van artikel 20 Wet VPB.⁷¹ Daarnaast is de maximum verliesverrekening bij de commanditaire vennoten individueel slechts mogelijk naar verhouding van de winsten toe te rekenen die direct aan de deelgerechtigdheid in de ondernemingen die door de open cv werden gedreven.⁷²
- toepassing van de innovatiebox: de verkrijgende commanditaire vennoot treedt wat betreft het immateriële activum voor toepassing van het innovatieboxregime in de plaats van de open cv.
- voortwenteling van een saldo aan renten: op grond van artikel 15b Wet VPB is in een boekjaar slechts een maximum hoeveelheid aan renten mogelijk in aftrek. Overige renten mogen per saldo mee worden genomen naar volgende jaren. Doorschuiving kan leiden tot extra aftrek bij de commanditaire participant.
- voortwenteling van voorheffingen: op grond van artikel 25a Wet VPB worden voorheffingen verrekend met vennootschapsbelastingaanslagen van het jaar waarin deze worden afgegeven. Echter mag niet worden verrekend indien de aanslagen leiden tot minder te betalen vennootschapsbelasting

⁶⁷ *Kamerstukken II 1997/98, 25709, nr. 3, p. 10.*

⁶⁸ Voor de voorwaarden, zie Beleidsbesluit doorschuiffaciliteit afschaffing open cv. Besluit van de Staatssecretarjs van Financiën van 20 december 2023 (*Stcrt.* 2023, 32435), bijlage 1.

⁶⁹ Beleidsbesluit doorschuiffaciliteit afschaffing open cv. Besluit van de Staatssecretarjs van Financiën van 20 december 2023 (*Stcrt.* 2023, 32435), par. 2.3.

⁷⁰ In verband met de reikwijdte van deze scriptie ga ik slechts op strikt binnenlandse situaties in.

⁷¹ Beleidsbesluit doorschuiffaciliteit afschaffing open cv. Besluit van de Staatssecretarjs van Financiën van 20 december 2023 (*Stcrt.* 2023, 32435), bijlage 1, voorwaarde 9.1.

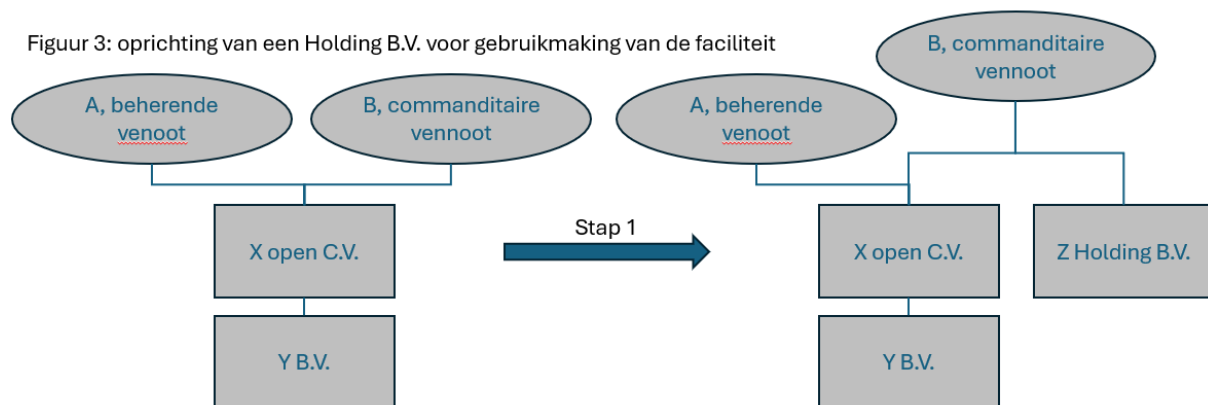
⁷² Beleidsbesluit doorschuiffaciliteit afschaffing open cv. Besluit van de Staatssecretarjs van Financiën van 20 december 2023 (*Stcrt.* 2023, 32435), bijlage 1, voorwaarde 9.4.

dan vóór verrekening van voorheffingen.⁷³ Doorschuiven van voortwenteling van voorheffingen naar de commanditaire vennoot leidt aldaar tot verrekening met vennootschapsbelasting. Daarom is doorschuiving in beginsel niet toegestaan.

4.2 De aandelenfusiefaciliteit van artikel XII

Omdat de aandelenfusiefaciliteit van artikel XII Wfkr met name in gaat op vervreemding van het aandeel op niveau van de commanditaire vennoot, wat buiten het bereik van deze scriptie ligt, ga ik slechts in op deze faciliteit voor zover het gebruik van de doorschuiffaciliteit mogelijk maakt.

De aandelenfusiefaciliteit, die is geregeld in artikel XII, tweede lid Wfkr kan worden gebruikt om doorschuiving van de fiscale vennootschapsbelastingclaim op niveau van de open cv met gebruik van artikel X, eerste lid Wfkr mogelijk te maken. Wanneer één van de commanditaire vennoten natuurlijke personen zijn, is de doorschuiving niet mogelijk, omdat alle commanditaire vennoten onderworpen moeten zijn aan een reële vorm van vennootschapsbelastingheffing.⁷⁴ De aandelenfusiefaciliteit kan hiervoor oplossing bieden in twee stappen.⁷⁵ Zoals te zien is in figuur 3, is stap 1 dat B, een natuurlijk persoon, een Holding B.V. opricht.

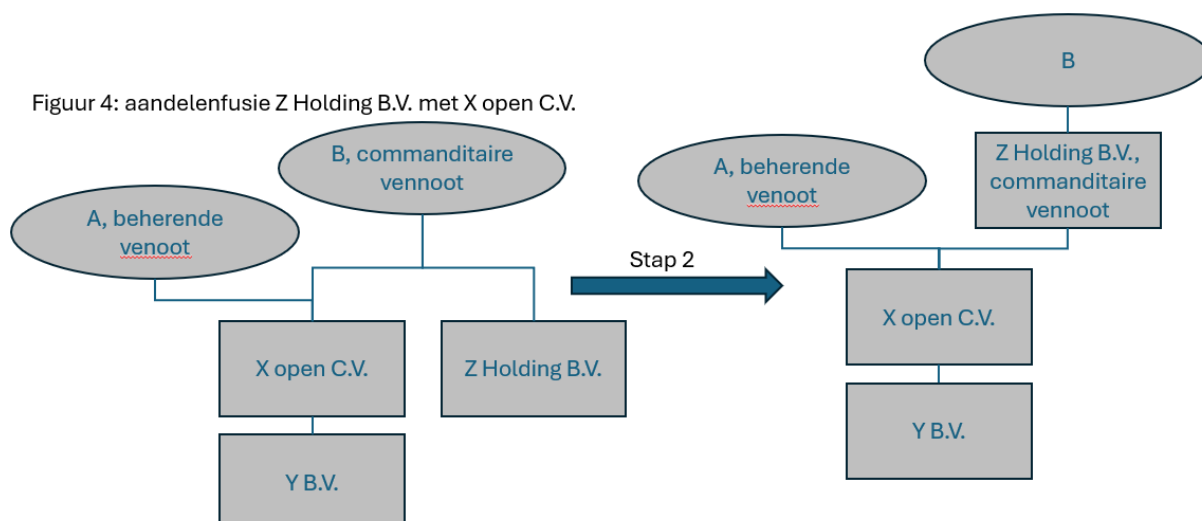
Vervolgens kan in stap 2, zoals in figuur 4 te zien is, gebruik worden gemaakt van de aandelenfusiefaciliteit. Hiervoor worden aandelen in X open C.V. verruild voor (nieuw) uitgebrachte eigen aandelen door Z Holding B.V., waardoor X open C.V. onder Z Holding B.V. komt te hangen. Ook storting op de aandelen in X open C.V. is mogelijk. Hierdoor neemt Z Holding B.V. het commanditaire aandeel over van B.

⁷³ Vakstudie *Vennootschapsbelasting*, artikel 20a Wet VPB 1969, aant. 9,2 (online, bijgewerkt tot 19 juni 2024).

⁷⁴ Artikel X, eerste lid Wfkr

⁷⁵ *Kamerstukken II 2023/24*, 36425, nr. 3, p. 17/18.

Figuur 4: aandelenfusie Z Holding B.V. met X open C.V.

Hier is echter geen sprake van een reguliere aandelenfusie van artikel 3.55 Wet IB 2001.⁷⁶ Een reguliere aandelenfusie, in afwijking van de specifieke aandelenfusiefaciliteit van het overgangsrecht, wordt slechts aanwezig geacht, indien in strikt Nederlandse situaties,⁷⁷ de verkrijgende vennootschap meer dan de helft van de stemrechten in de andere vennootschap had en zal hebben na de aandelenfusie. Van deze eis is bij de faciliteit van het overgangsrecht geen sprake. Dit stelt alle commanditaire vennoten in staat om de aandelenfusiefaciliteit te gebruiken, ongeacht de grootte van hun stemgerechtigheid. Ook als meerdere commanditaire vennoten een aandeel hebben in de open cv, kunnen zij tezamen gebruik maken van de aandelenfusiefaciliteit, en hoeft niet getoetst te worden aan het stemrechtscriterium.⁷⁸

Echter is toch geen sprake van een aandelenfusie in de zin van artikel XII, tweede lid Wfkr, als:

- (1) een bijbetaling zich voordoet bij de aandelenfusie en tien procent van de nominale waarde van de uitgereikte aandelen te boven gaat. Bijbetaling is mogelijk, indien afronding van de ruilverhouding het overwegende doel van de bijbetaling is. De wetgever heeft de grens gesteld op tien procent, omdat hij acht dat geen sprake is van een overwegend doel van afronding van de ruilverhouding, als de meer dan tien procent is.⁷⁹
- (2) voor gebruik van de aandelenfusiefaciliteit sprake was van een aanmerkelijk belang van de commanditaire venoot in de open cv, maar dit aanmerkelijk belang na aandelenfusie niet meer aanwezig is.
- (3) een vermogensverschuiving zich voordoet nadat de aandelenfusie van kracht is. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer een reeds bestaande B.V. met een derde als aandeelhouder door de aandelenfusie gaat deelnemen in de open cv, of wanneer de aandelen die tijdens de aandelenfusie worden uitgebracht een lagere economische waarde hebben dan de aandelen die voorheen waren ingebracht.⁸⁰

Als aan alle vereisten wordt voldaan, kan de aandelenfusiefaciliteit worden toegepast en is gebruik van de doorschuiffaciliteit van artikel X, eerste lid Wfkr

⁷⁶ Kamerstukken II 2023/2024, 36425, nr. 3, p. 87.

⁷⁷ In verband met de reikwijdte van deze scriptie ga ik slechts op strikt binnenlandse situaties in.

⁷⁸ Van der Burgt, Van Hal, Schuurman-van Nifterik 2024a, par. 4.2.3.

⁷⁹ Kamerstukken II 2023/2024, 36425, nr. 3, p. 87.

⁸⁰ Kamerstukken II 2023/2024, 36425, nr. 3, p. 88.

mogelijk. De aandelenfusie kan tot en met 31 december 2024 worden gebruikt.⁸¹ Daarnaast moet latere heffing verzekerd zijn. In deze context ziet dit op heffing over het vervreemdingsvoordeel van de aandelen, naast de overeenkomstige toepassing van artikelen 13h en 13i Wet VPB, waar in deze scriptie niet verder op in wordt gegaan.⁸²

4.3 *De restfaciliteit: betalingsregeling voor tien jaren*

Als geen gebruik kan worden gemaakt van de in artikel X Wfkr bedoelde doorschuiffaciliteit, kan de in de Wfkr opgenomen betalingsregeling een oplossing bieden.⁸³ Deze betalingsregeling laat betaling over de fiscale vennootschapsbelastingclaim in tien gelijke termijnen van tien jaar toe, waar de eerste termijn vervalt na zes weken na dagtekening van het aanslagbiljet. Invorderingsrente wordt niet in rekening gebracht. Daarnaast moeten voldoende zekerheden zijn gesteld. De voorkeur ligt hier bij zekerheden die juridisch afdwingbaar zijn, zoals een hypotheekrecht of een bankgarantie. Ook kunnen aanvullende voorwaarden door de ontvanger worden gesteld.⁸⁴ De betalingsregeling is op verzoek door belastingplichtige van toepassing, waarop met een voor bezwaar vatbare beschikking wordt beslist.⁸⁵

De betalingsregeling is niet mogelijk, als van de doorschuiffaciliteit gebruik kan worden gemaakt. In sommige gevallen is het voordeliger om gebruik te maken van deze betalingsregeling in plaats van de doorschuiffaciliteit. Doorschuiving van de fiscale claim met de wens tot directe vervreemding van de vermogensbestanddelen leidt immers tot directe afrekening bij de commanditaire participant. Uitstel van betaling is in dit geval voordeliger, omdat de afrekening gespreid kan plaatsvinden over tien jaren.⁸⁶

4.4 *Deelconclusie*

Samenvattend zijn in de Wfkr drie faciliteiten voorgesteld, waarvan de eerste een directe doorschuiving van de fiscale claim naar de vennootschapsbelastingplichtige commanditaire vennoot mogelijk maakt. Aan deze faciliteit zijn een aantal voorwaarden verbonden. De tweede is een aandelenfusiefaciliteit die het mogelijk maakt om een holding tussen de commanditaire vennoot en de open cv te plaatsen, waardoor de doorschuiffaciliteit van de fiscale vennootschapsbelastingclaim mogelijk wordt gemaakt. Deze aandelenfusie wijkt af van de aandelenfusie van artikel 3.55 Wet IB 2001. Daarnaast zijn aanvullende voorwaarden gesteld aan deze aandelenfusiefaciliteit. Tenslotte is voor betaling van de fiscale vennootschapsbelastingclaim een restfaciliteit opgesteld in de vorm van een betalingsregeling van tien jaar van tien gelijke termijnen. In het volgende hoofdstuk zal ik het overgangsrecht toetsen aan doeltreffendheid, doelmatigheid

⁸¹ Artikel XII, lid 1 Wfkr

⁸² Artikel XII, lid 5 Wfkr

⁸³ Artikel VII Wfkr, jo. artikel 70h IW 1990

⁸⁴ Artikel XVI, lid 2 en 3 Wfkr

⁸⁵ Artikel 70h, zesde lid, IW 1960

⁸⁶ 'Wet fiscaal kwalificatiebeleid rechtsvormen. Voorgestelde wettekst met artikelsgewijze toelichting', V-N 2023/44.12, aant. bij toelichting artikel X Wfkr.

en het evenredigheidsbeginsel, voor zover het overgangsrecht de vennootschapsbelastingclaim op niveau van de open cv aangaat.

5 Toetsing overgangsrecht aan doeltreffendheid en doelmatigheid, en evenredigheidsbeginsel

In dit hoofdstuk zal ik het overgangsrecht, dat ziet op de doorschuiving van de fiscale vennootschapsbelastingclaim, toetsen aan doeltreffendheid en doelmatigheid en het evenredigheidsbeginsel, waardoor de laatste deelvraag wordt behandeld: in hoeverre is het overgangsrecht, onderdeel van de Wfkr, dat ziet op de afrekening van de fiscale vennootschapsbelastingclaims bij staking of overdracht van de open cv en de daarbij behorende doorschuifregelingen doeltreffend en doelmatig en in hoeverre wordt voldaan aan het evenredigheidsbeginsel, en wat zijn maatregelen die deze doeltreffendheid, doelmatigheid en de mate waarin wordt voldaan aan het evenredigheidsbeginsel te verbeteren? Onder doeltreffendheid versta ik, overeenkomstig met de definitie die is gegeven in het beleidsplan Zicht op Wetgeving, dat een wet het doel van de wetgever in overwegende mate bewerkstelligt.⁸⁷ Onder doelmatigheid versta ik dat efficiëntie wordt bereikt door een redelijke verhouding van de baten en de lasten die voortvloeien uit de invoering van de wet.⁸⁸ Tenslotte wordt onder het evenredigheidsbeginsel - ook wel het proportionaliteitsbeginsel - verstaan dat de baten die middels de invoering van de wet zijn behaald in proportie moeten staan met de lasten die burgers ondervinden door invoering, en andersom.⁸⁹

5.1 Doeltreffendheid en doelmatigheid

In de memorie van toelichting wordt kort gesproken over de doeltreffendheid en doelmatigheid, door kort te benoemen dat de Wfkr ziet op het tegengaan van hybride mismatches in internationaal verband en implementatie is van de ATAD2-richtlijn.⁹⁰ Omdat de oorzaken van het probleem hybride mismatches worden aangepakt middels deze wet, ziet de wetgever geen noodzaak voor evaluatie. Naast dat dit een zeer beperkte toelichting is op de doeltreffendheid en doelmatigheid van de Wfkr, wordt inhoudelijk niet over de doelmatigheid gesproken. Publieke informatie over het aantal open commanditaire vennootschappen is niet beschikbaar. Wel is gereageerd op adviezen vanuit de maatschappij. Hieronder benoem ik puntsgewijs schendingen van de doeltreffendheid en doelmatigheid van het overgangsrecht.

Stapelstructuren

Het overgangsrecht heeft bepaald dat de fiscale claim op niveau van de open cv ontstaat direct voorafgaande aan 1 januari 2025. De datum direct voorafgaande 1 januari 2025 is uiteraard 31 december 2024. Vervolgens is in artikel X, lid 1 Wfkr bepaald dat de commanditaire vennoten tevens direct voorafgaand aan 1 januari 2025 moeten zijn onderworpen aan vennootschapsbelasting, of per 1 januari 2025

⁸⁷ *Kamerstukken II 1990/91, 22008, nr. 1-2, p. 25.*

⁸⁸ *Kamerstukken II 1990/91, 22008, nr. 1-2, p. 25.*

⁸⁹ *Kamerstukken II 1990/91, 22008, nr. 1-2, p. 27.*

⁹⁰ *Kamerstukken II 2023/24, 36425, nr. 3, p. 23.*

vennootschapsbelastingplichtig worden door de overgang van de open cv naar de besloten variant. In artikel X, tweede lid Wfkr wordt echter een harde datum van 1 januari 2025 benoemd: per 1 januari 2025 moeten alle commanditaire vennootschappen effectief zijn onderworpen aan de vennootschapsbelasting om voor goedkeuring in aanmerking te komen. Redactie V-N benoemt dat dit een groot probleem is, waar ik me bij aansluit.⁹¹ In het geval dat zich een stapelstructuur voordoet, zoals ik tevens in hoofdstuk 2.4 heb toegelicht, waar de ene open cv als commanditaire vennoot fungeert boven een andere open cv, en de bovenste open cv niet automatisch aan de voorwaarden van lid 1 voldoet, moet verzoek worden gedaan om gebruik te kunnen maken van de doorschuiffaciliteit op grond van artikel X, lid 2 Wfkr en wordt niet voldaan aan de eis dat de commanditaire vennoot vennootschapsbelastingplichtig is per 1 januari 2025 vanwege het niet langer opgenomen zijn als subjectief belastingplichtige in de Wet VPB. In het geval dat wel automatisch aan alle voorwaarden van lid 1 wordt voldaan, is doorschuiving van de fiscale claim van de onderste open cv wel mogelijk en wordt deze uiteindelijk doorgeschoven naar het vennootschapsbelastingplichtige lichaam daarboven. Omdat er per 1 januari 2025 in het geval van lid 2 geen vennootschapsbelastingplicht is voor de bovenste open cv, is doorschuiving op grond van lid 2, op situaties met omgekeerd hybride lichamen na, niet mogelijk. De wettekst en nadere parlementaire behandeling komen tekort in uitleg van lid 2 in het geval van stapelstructuren en is om die reden niet doeltreffend en doelmatig, omdat het opgestelde overgangsrecht niet voorziet dat niet onmiddellijk wordt afgerekend over de fiscale claim op niveau van de open cv. Een dergelijke constructie zou naar mijn mening niet anders behandeld moeten worden dan een situatie waar een B.V. commanditair vennoot is in een open cv. Kortom, de wetgever had hierin moeten voorzien.

Een verbetering van het overgangsrecht dat ziet op de behandeling van de stapelstructuren, zou naar mijn mening het volgende zijn:

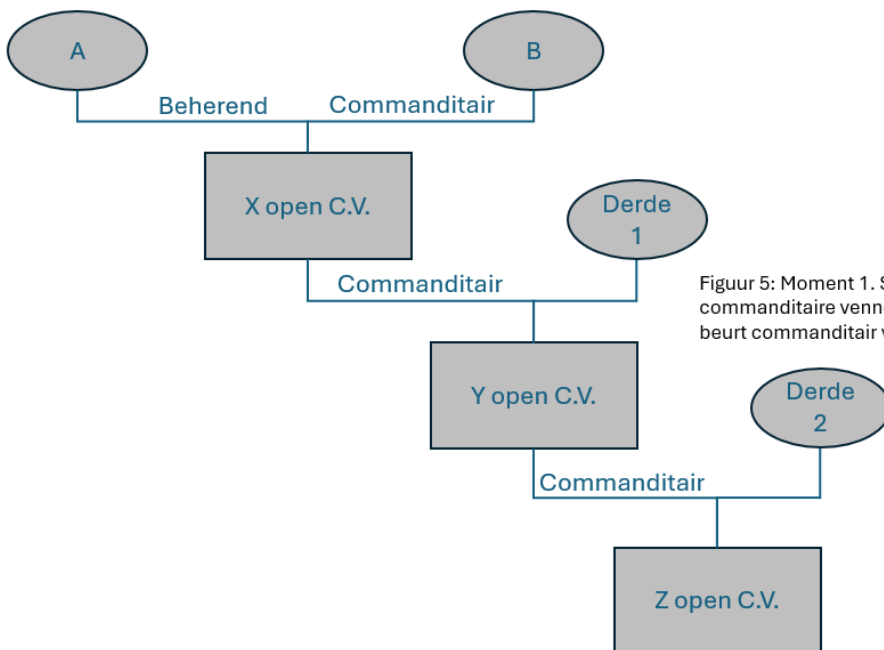
- In het geval dat de ene open cv als commanditaire vennoot fungeert boven de andere open cv, wordt, in tegenstelling tot wat de wetgever zegt in de memorie van toelichting, onderdeel van de Wfkr, gestart op het bovenste niveau.⁹² Indien boven de bovenste open cv een commanditaire vennoot participeert die direct voorafgaande aan 1 januari 2025 is onderworpen aan een effectieve heffing van vennootschapsbelasting, of per 1 januari 2025 ingevolge het niet langer aanwezig zijn van de vennootschapsbelastingplicht van de bovenste open commanditaire vennootschap is onderworpen aan een effectieve heffing van vennootschapsbelasting, kan de fiscale vennootschapsbelastingclaim van alle open cv's welke direct als commanditaire vennoot in een open cv participeert of waarin als commanditaire vennoot door een open cv in wordt geparticipeerd, worden doorgeschoven naar het vennootschapsbelastingplichtig lichaam wat als commanditaire vennoot boven de bovenste open cv staat. In dit geval is het

⁹¹ 'Wet fiscaal kwalificatiebeleid rechtsvormen. Voorgestelde wettekst met artikelsgewijze toelichting', V-N 2023/44.12, aant. bij toelichting artikel X, tweede lid Wfkr.

⁹² *Kamerstukken II 2023/2024, 36425, nr. 3, p. 27.*

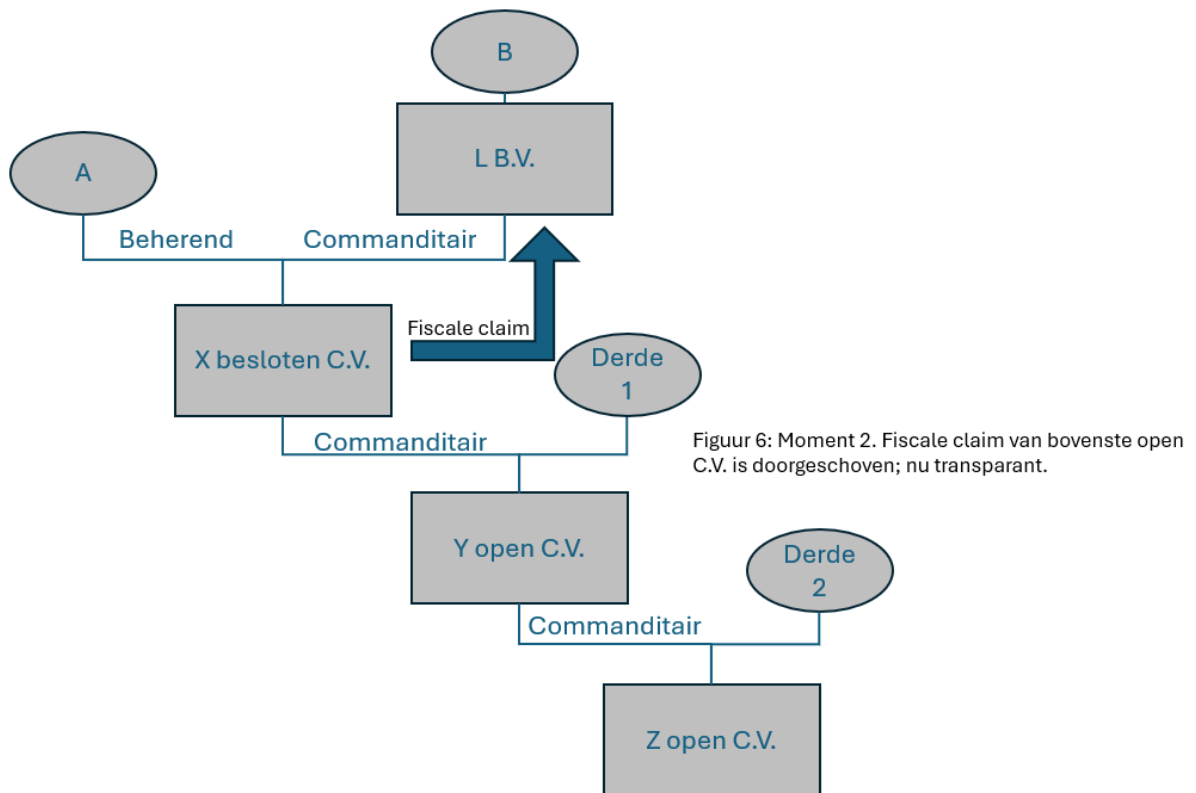
van belang om artikel 9, lid 1, onderdeel e Wet VPB op te nemen in het nieuwe artikel, omdat de fiscale claim vanwege transparantie van de nieuwe besloten cv's voor de commanditaire deelgerechtigdheid worden toegerekend aan het vennootschapsbelastingplichtig lichaam bovenin. Daarnaast blijven de overige voorwaarden in stand die zijn opgenomen in het Beleidsbesluit doorschuiffaciliteit afschaffing open cv.

- Naar mijn mening is bovenaan beginnen op deze manier intuïtiever, omdat vanuit het bovenste vennootschapsbelastingplichtige lichaam wordt bekeken of de opeenvolgende open cv's aan de voorwaarden voldoen. Er wordt bovenaan begonnen. Omdat per 1 januari 2025 de bovenste open cv fiscaal transparant wordt, kan de claim van daaronder worden toegerekend aan het vennootschapsbelastingplichtig lichaam daarboven, voor de structuren waarin sprake is van een stapelstructuur, waar één of meerdere open cv's direct in elkaar participeren als commanditaire vennoot. Een dergelijke situatie is visueel beschreven in figuur 5.

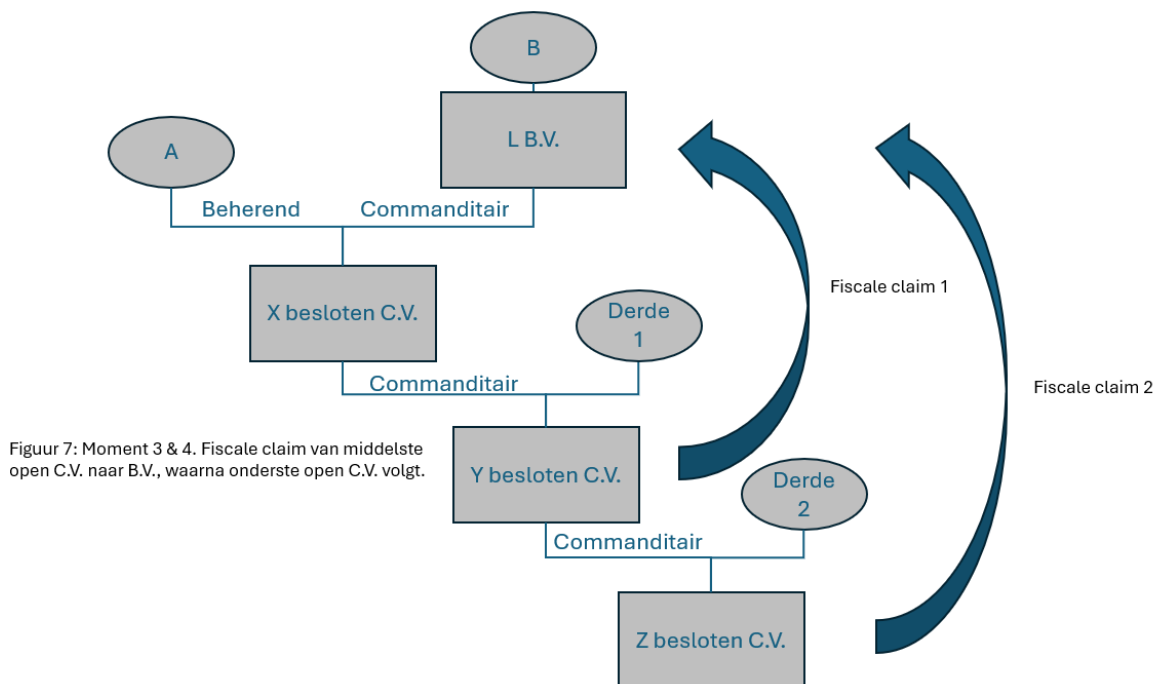
Figuur 5: Moment 1. Stapelstructuur met C.V. die commanditaire vennoot is in een andere C.V., die op zijn beurt commanditaire vennoot is in een andere

In figuur 5 is te zien dat in totaal drie open cv's als commanditaire vennoot boven elkaar staan. Op basis van mijn voorgestelde verbetering, moet eerst worden gekeken naar X open C.V. Met behulp van de aandelenfusiefaciliteit kan in 2024 een vennootschapsbelastingplichtig lichaam tussen B en X open C.V. komen te staan, waardoor X open C.V. zijn fiscale claim op basis van de doorschuiffaciliteit zijn fiscale claim door kan schuiven naar het nieuw opgerichte L B.V., zoals gevisualiseerd in figuur 6.

Figuur 6: Moment 2. Fiscale claim van bovenste open C.V. is doorgeschoven; nu transparant.

Omdat X open cv nu een besloten cv is, kan volgens mijn voorstel automatisch de fiscale claim in de twee onderste open cv's overgaan naar L B.V. vanwege de fiscale transparantie van X besloten C.V. en het reeds getoetst te hebben aan de vennootschapsbelastingplicht boven X open C.V. Achtereenvolgens gebeurt hetgeen in figuur 7 is geïllustreerd, namelijk dat eerst Y open C.V. de fiscale claim doorschuift, waarna Z open C.V. de fiscale claim doorschuift door transparantie van zowel Y besloten C.V. als X besloten C.V.

Figuur 7: Moment 3 & 4. Fiscale claim van middelste open C.V. naar B.V., waarna onderste open C.V. volgt.

Nieuw keuzemoment tonnageregeling

Het doel van de wetgever bij de mogelijkheid tot doorschuiving van de fiscale claim was het voorkomen van een acuut heffingsmoment. Echter doet zich een voorlopig onbekende situatie voor in het geval dat een open cv gebruikmaakt van de tonnageregeling ingevolge artikel 8 Wet VPB jo. artikel 3.22 Wet IB 2001. De tonnageregeling is een afwijkende winstbepaling voor ondernemingen die winst behalen uit het exploiteren van zeeschepen. Om de tonnageregeling toe te passen, moet verzoek worden gedaan daartoe op grond van artikel 3.22, lid 2 Wet IB 2001 in het eerste jaar dat er winst uit zeescheepvaart wordt genoten. Indien de inspecteur instemt met dit verzoek, is de tonnageregeling voor tien jaren geldig. Tussentijdse opzegging of het toch willen gebruik maken van de tonnageregeling nadat het eerste jaar waarin winst uit zeescheepvaart is genoten, is pas mogelijk na tien jaren. Echter doet zich een opmerkelijke situatie voor in het geval dat de fiscale claim wordt doorgeschoven, dat het doeltreffendheidsbeginsel lijkt te schenden van het overgangsrecht.

Het is namelijk niet bekend of zich een nieuw keuzemoment voordoet op grond van artikel 3.22, lid 2 Wet IB 2001. Er is immers voor weliswaar dezelfde winst uit zeescheepvaart een andere subjectieve vennootschapsbelastingplichtige in de plaats getreden door de overdrachtsfictie en het daarop volgende gebruik van de doorschuiffaciliteit ingevolge artikel X, lid 1 Wfkr, maar omdat het subject is veranderd, lijkt dat opnieuw kan worden gekozen voor de toepassing van de tonnageregeling. Dit lijkt niet doeltreffend en doelmatig, aangezien de wetgever niet heeft voorzien in deze vorm van misbruik, omdat civielrechtelijk niets verandert met de exploitatie en de winstinkomsten. Of dit wordt voorkomen door te spreken over indeplaatstreding in artikel X, lid 1 Wfkr, is mij niet duidelijk, gezien een vergelijkbaar kennisgroepstandpunt van de Belastingdienst.⁹³ In dit kennisgroepstandpunt wordt een zeeschip in een fiscale eenheid ingebracht en doet zich een nieuw keuzemoment voor. Gezien de subjectieve belastingplicht overeenkomstig met het kennisgroepstandpunt in het geval van het doorschuiven van de fiscale claim ook verandert, lijkt ook in deze situatie een nieuw keuzemoment zich voor te doen. Dit ligt niet in lijn met het originele doel van artikel X, lid 1 Wfkr.

Een oplossing lijkt hier niet zozeer te zitten in aanpassing van het overgangsrecht, maar in artikel 3.22 Wet IB 2001. Deze herstructureringen lijken fraus legis te zijn, omdat het duidelijk is dat de wetgever over dezelfde winst uit zeescheepvaart bij hetzelfde subject heeft bedoeld dat slechts eens per tien jaar wordt gekozen. Het lijkt mij dat in artikel 3.22 Wet IB 2001 moet worden toegevoegd dat geen nieuw keuzemoment zich voordoet, als onder dezelfde aandeelhouders een structuur wordt gecreëerd wat door de letter van de wet leidt tot een nieuw keuzemoment.

In de literatuur is geen aandacht besteed aan de tonnageregeling in combinatie met invoering van het overgangsrecht van de Wfkr.

⁹³ KG:011:2022:11, beschouwing par. 12

Overige opmerkingen over de doeltreffendheid en doelmatigheid van het overgangsrecht

In zijn algemeenheid lijkt mij dat de doeltreffendheid en doelmatigheid van het overgangsrecht, dat ziet op de doorschuiving van de fiscale vennootschapsbelastingclaim op het niveau van de open cv redelijk goed is, omdat aan de meeste algemene situaties gedacht lijkt te zijn. Er wordt voorkomen dat direct moet worden afgerekend over de fiscale claim, die is ontstaan door de invoering van deze wet. Een uitzondering daarop echter is dat geen gebruik wordt gemaakt van de specifieke aandelenfusiefaciliteit, waardoor alsnog onder voorwaarden moet worden afgerekend, hetzij door toepassing van het betalingsuitstel, hetzij direct. In individuele gevallen bestaan voor mij nog zorgen; met name de eerdergenoemde stapelstructuren. Ook de specifieke situaties zoals toepassing van de tonnageregeling, lijken niet volledig doordacht te zijn, al gaat het naar mijn schatting om een zodanig laag aantal gevallen vanwege de specificiteit, dat deze wet het overgrote deel van de fiscale claims opvangt. De betalingsregeling als vangnetbepaling vind ik een goede vangnetbepaling, die vanwege het niet heffen van invorderingsrente voordelig kan uitpakken voor belastingplichtigen.

5.2 Evenredigheidsbeginsel

Aantal open cv's in verhouding tot beoogde oplossingen; geen nodige wet!

Na contact op te hebben genomen met de Kamer van Koophandel, vertelden zij mij dat Nederland per 4 juli 2024 6.501 commanditaire vennootschappen kent. Het aandeel open commanditaire vennootschappen wordt niet bijgehouden door de Kamer van Koophandel. Daarnaast is informatie vanuit het CBS en de belastingdienst niet duidelijk, na met beide partijen gesproken te hebben. Vanuit het perspectief van evenredig beleid, vind ik onduidelijkheid over het aantal open commanditaire vennootschappen zorgelijk. De wetgever heeft in zijn voorstel niet laten weten op hoeveel ondernemingen de Wfkr van toepassing is, en nog belangrijker, op hoeveel open cv's het overgangsrecht potentieel van toepassing is, en welke handelingen uitgevoerd moeten worden om het overgangsrecht dat ziet op het doorschuiven van de fiscale claim op het niveau van de open cv mogelijk te maken.

Naast dat publiek geen informatie beschikbaar is over het aantal open cv's waar het overgangsrecht op van toepassing is, lijkt het niet dat de evenredigheid van dit besluit is doorgerekend. Het doel van invoering van de Wfkr en het daarmee samenhangende overgangsrecht was immers implementatie van de ATAD2-richtlijn. Het is onbekend wat implementatie van de ATAD2-richtlijn aan gevolgen heeft wat betreft het voorkomen van hybride mismatches, mede omdat het omgekeerde hybride lichaam nog belastbaar blijft in Nederland. Daarnaast blijkt ook uit het overgangsrecht, dat baten van invoering van dit overgangsrecht tevens het verzekeren van de fiscale claim is, door een stakings- en overdrachtsfictie van toepassing te laten zijn. Wat echter wel klaarblijkelijk is, is dat iedere open cv last gaat krijgen van invoering van deze wet. De advies- en uitvoeringskosten van herstructurerings zullen hoog zijn. Men moet zich immers voorbereiden op het

hebben van een vennootschapsbelastingplichtig lichaam boven de open cv. Voor velen was anonimisering de primaire reden om te kiezen voor de open cv. Omdat deze anonimisering nu komt te vervallen, heeft de advieswereld de taak om een nieuwe anonimiseringsstructuur op te zetten, waar ook de fiscale claim kan worden doorgeschoven. Deze kosten worden gedragen door belanghebbenden. Tenslotte vermoed ik dat de advieswereld er alles aan doet om positiever gebruik te maken van het overgangsrecht dan wordt bedoeld, waar de wetgever niet direct in heeft voorzien, wat tal van overleggen met de belastingdienst tot gevolg heeft. Aangezien hier tijd voor nodig is, zal in sommige gevallen de doorschuiffaciliteit niet toepasbaar zijn, direct voorafgaand aan 1 januari 2025. Belanghebbenden worden in een dergelijk geval direct getroffen door de betalingsregeling, eventueel op voorwaarden. Deze drie punten; onduidelijkheid over het aantal gevallen die te maken zullen hebben met het overgangsrecht, hoge kosten voor gedupeerden, waar de wetgever niet de moeite heeft genomen deze kosten door te rekenen en tenslotte een eventuele onmiddellijke betaling over de fiscale claim, hetzij in tien termijnen, hetzij in één keer, maakt het overgangsrecht van deze wet niet evenredig, vergeleken met de baten die hieruit voortvloeien, waar onvoldoende duidelijk is tot in hoeverre deze baten zullen strekken.

Naar mijn mening hoefde deze wet met het overgangsrecht niet ingevoerd te worden als geen zicht is op de baten die de overheid zal genieten na invoering van de wet, en daarnaast geen zicht is op hoeveel het belanghebbenden gaan kosten om een andere structuur met dezelfde functie te bereiken. Als de wetgever de open cv had willen afschaffen, had hij dat tegelijkertijd met het afschaffen van het civiele begrip van de commanditaire vennootschap op aandelen moeten doen, aangezien het aantal in 1972 werd geschat op slechts dertig à veertig.⁹⁴ Fiscaal is sindsdien niets veranderd. Nu zijn er vermoedelijk aanzienlijk meer open cv's, waardoor het ontstaan van de fiscale claim minder evenredig is geworden vergeleken met 1972. In binnenlandse situaties is, overeenkomstig met wat de wetgever in 1972 indirect benoemde, weinig reden om de commanditaire vennootschap op aandelen af te schaffen.⁹⁵ Dit is nog steeds zo.

Vennootschapsbelastingplicht alle commanditaire vennoten benodigd

In artikel X, lid 1 Wfkr is benoemd dat alle commanditaire vennoten moeten zijn onderworpen aan een effectieve heffing van vennootschapsbelasting. Als slechts één van de commanditaire vennoten subjectief is vrijgesteld van vennootschapsbelastingheffing en niet bereid is om een aan vennootschapsbelasting onderworpen lichaam tussen de open cv en de commanditaire vennoot te plaatsen middels een aandelenfusie, bijvoorbeeld door zijn kleine aandeel in de open cv en de hoge kosten die herstructurering tot gevolg heeft, kan de open cv geen gebruik maken van de doorschuiffaciliteit van artikel X, lid 1 Wfkr. Alle commanditaire vennoten krijgen dan naar hun commanditaire deelgerechtigdheid in de open cv te maken met betaling over de fiscale vennootschapsbelastingclaim, desnoods in tien termijnen van een jaar als gebruik

⁹⁴ *Kamerstukken II 1972, 12055, nr. 3, par. 1.*

⁹⁵ *Vgl. Kamerstukken II 1972, 12055, nr. 3, p. 3 & 6.*

wordt gemaakt van de betalingsregeling. Ik vind dat deze eis in het overgangsrecht niet voldoet aan het evenredigheidsbeginsel, omdat deze, naar mijn mening te strikte voorwaarde dergelijke grote gevolgen heeft voor alle commanditaire vennoten, terwijl slechts één commanditaire vennoot niet voldoet aan de voorwaarden.

Om artikel X, lid 1 Wfkr beter te laten aansluiten bij het evenredigheidsbeginsel, moet de doorschuiving van de fiscale claim naar evenredigheid gebeuren. In plaats van dat er wordt getoetst aan alle commanditaire vennoten, zou de evenredigheid verbeterd worden door bij de individuele commanditaire vennoot te toetsen of deze is onderworpen aan een effectieve heffing van vennootschapsbelasting. Indien dit het geval is, kan voor zijn deelgerechtigheid in de open cv de claim worden doorgeschoven. Bij commanditaire vennoten waar dit niet kan, zoals de commanditaire vennoot die niet beschikt over de middelen om te herstructureren om te voldoen aan de eisen van artikel X, lid 1 of 2 Wfkr, dient de fiscale claim afgerekend te worden, desnoods in tien termijnen van een jaar. Dit maakt dat elke commanditaire vennoot de keuze heeft om gebruik te maken van de doorschuiffaciliteit, wat de evenredigheid bevordert door de keuze van de doorschuiffaciliteit niet te laten afhangen van derden.

5.3 *Deelconclusie*

Samenvattend is het overgangsrecht, onderdeel van de Wfkr tamelijk doeltreffend en doelmatig, omdat de meeste algemene problemen middels het overgangsrecht worden gedekt. Echter zijn er twee situaties waar de doeltreffendheid en doelmatigheid worden aangetast; een structuur waar de ene open cv zich boven de tweede open cv bevindt, stapelstructuren, en ik vermoed dat misbruik kan worden gemaakt van de referentieperiode voor de tonnageregeling, in het geval dat de open cv fictief wordt gestaakt en de vermogensbestanddelen fictief worden overgedragen op grond van artikel IX, lid 1 Wet VPB. Het probleem van de stapelstructuren kan worden opgelost door vanaf boven te bepalen of de open cv in aanmerking komt voor de doorschuiffaciliteit van artikel X, lid 1 en 2 Wfkr. Het potentiële probleem rondom de tonnageregeling kan worden opgelost door in artikel 3.22 Wet IB 2001 op te nemen dat een nieuw keuzemoment niet mogelijk is, indien door dezelfde aandeelhouder direct of indirect wordt geherstructureerd om een nieuw keuzemoment te creëren. Het evenredigheidsbeginsel wordt naar mijn mening geschonden, omdat niet duidelijk is wat de kosten en baten zijn voor belanghebbenden. Het aantal open cv's wordt hetzij niet bijgehouden, hetzij niet voor het publiek beschikbaar gemaakt. Er is slechts gekeken naar de voordelen van het verdwijnen van sommige hybride mismatches door implementatie van de ATAD2-richtlijn en verzekering van de fiscale claim door invoering van artikel IX Wfkr, maar in de keuze om de Wfkr en het daarbij behorend overgangsrecht in te voeren, is geen rekening gehouden met de gevolgen voor de huidige open cv's, waar dit overgangsrecht in vele gevallen niet in voorziet. Tenslotte is het overgangsrecht, onderdeel van de Wfkr niet evenredig, door de verplichting dat alle commanditaire vennoten vennootschapsbelastingplichtig moeten zijn om te voldoen aan de voorwaarden van de doorschuiffaciliteit van artikel X, lid 1 en 2.

Hierdoor worden commanditaire vennoten die wel aan de voorwaarden voldoen benadeeld.

6 Conclusie

In deze scriptie heb ik mij gericht op het antwoorden van de hoofdvraag:

In hoeverre is het overgangsrecht, onderdeel van de Wet fiscaal kwalificatiebeleid rechtsvormen die ziet op het doorschuiven van de fiscale claim op stakings- en overgangswinsten met behulp van doorschuiffaciliteiten van een open commanditaire vennootschap in de Wet op de Vennootschapsbelasting doeltreffend en doelmatig, en voldoet deze aan het evenredigheidsbeginsel?

Deze hoofdvraag heb ik beantwoord middels een viertal deelvragen. In hoofdstuk 2 heb ik de deelvraag beantwoord wat het onderscheid is tussen de civiele en fiscale kenmerken van de open commanditaire vennootschap. In tegenstelling tot de civiele bepaling van de commanditaire vennootschap, welke één bijzondere vorm van een maatschap kent en zich van een maatschap onderscheid door zowel een commanditaire als beherende vennoot te hebben, kent de fiscaliteit zowel een open, als een besloten commanditaire vennootschap, waar de open commanditaire vennootschap subjectief belastingplichtig is voor de vennootschapsbelasting voor het commanditaire deel. Voor het beherende deel is de open cv fiscaal transparant. Daarnaast zijn stapelstructuren toegelicht, die later in dit overgangsrecht voor complexiteiten zorgen. In hoofdstuk 3 heb ik de volgende deelvraag beantwoord: wat zijn de fiscale gevolgen van het ontstaan van de vennootschapsbelastingclaim op het niveau van de open cv na staking en eventuele overdracht van de vermogensbestanddelen naar de commanditaire vennoten direct voorafgaand aan 1 januari 2025 bij afschaffing van de open cv? In dit hoofdstuk heb ik deze vraag beantwoord door eerst de basis van het winstbegrip toe te lichten en toe te lichten waar de fiscale claim uit wordt opgemaakt. Vervolgens heb ik uitgelegd hoe de fiscale claim ontstaat ingevolge inwerktreding van artikel IX, eerste lid Wfkr, waar de open cv wordt geacht zijn vermogensbestanddelen over te dragen tegen de waarde in het economische verkeer aan de commanditaire participant en tevens de open cv te staken, direct voorafgaand aan 1 januari 2025. Vervolgens heb ik in hoofdstuk 4 de doorschuiffaciliteit van artikel X Wfkr, de aandelenfusiefaciliteit van artikel XII, tweede lid Wfkr en de betalingsregeling, indien doorschuiving van de fiscale claim niet mogelijk is, toegelicht, waardoor ik de derde deelvraag heb beantwoord: wat zijn de faciliteiten die in het overgangsrecht onderdeel van de Wet fiscaal kwalificatiebesluit rechtsvormen staan, die zien op de doorschuiving van de vennootschapsbelastingclaim op het niveau van de open cv? Per faciliteit heb ik aanvullende voorwaarden gegeven. Tenslotte toetste ik in hoofdstuk 5 aan doeltreffendheid, doelmatigheid en het evenredigheidsbeginsel, waardoor ik in combinatie met de reguliere situaties in eerdere hoofdstukken kon concluderen dat het overgangsrecht, onderdeel van de Wfkr voor de algemene situaties doeltreffend en doelmatig is, maar in hoog specifieke situaties voor onduidelijkheid zorgt, bijvoorbeeld overgang van subjectief belastingplichtige voor de tonnageregeling, waardoor het lijkt dat een nieuwe beslistermijn mogelijk is. De oplossing vind ik hier in een aanpassing van de tonnageregeling, waar bij de aandeelhouder moet worden getoetst of de tienjaartermijn is verstreken. Een tweede probleem, vind ik bij stapelstructuren. De oplossing die de staatssecretaris heeft benoemd vind ik omslachtig; naar mijn mening is het intuïtiever om voor het toetsen aan de vennootschapsbelastingplicht in de voorwaarden van artikel X,

eerste lid bovenaan te beginnen in de structuur met toetsen, in tegenstelling tot de eis dat onderaan in de structuur wordt begonnen met toetsen. Tenslotte vind ik dat het overgangsrecht, onderdeel van de Wfkr niet voldoet aan het evenredigheidsbeginsel, omdat voor geen enkele instantie duidelijk is tot in welke mate de gevolgen strekken. Afschaffing van de open cv voor binnenlandse situaties vind ik overbodig, gezien het vermoedelijke aantal dat wordt geraakt met dit overgangsrecht. Daarom beantwoord ik mijn hoofdvraag en tevens laatste deelvraag door te zeggen dat de doeltreffendheid en doelmatigheid voor algemene situaties redelijk is, maar aandacht mist voor specifieke situaties, en onvoldoende wordt voldaan aan het evenredigheidsbeginsel.

Verdere aanbevelingen naar vervolgonderzoek zien op een ruimere afbakening. In deze scriptie heb ik slechts gekeken naar strikt binnenlandse situaties, waar slechts wordt getoetst op het niveau van de open cv. Het zou interessant zijn om daadwerkelijk de gevolgen te toetsen op internationaal niveau van invoering van deze wet. Daarnaast zou een onderzoek naar het aantal open cv's interessant zijn, omdat onduidelijk is hoeveel belastingplichtigen met deze wet worden geraakt. Tenslotte zou het interessant zijn om de aandeelhoudersmotieven te bekijken, bijvoorbeeld nieuwe manieren om te anonimiseren. Kortom, het overgangsrecht van de Wfkr heeft nog wat aandacht nodig.

7 Literatuurlijst

Hoofdstuk 1

Arts 2024

J.H.M. Arts, "De vennootschapsbelastingplicht van lichamen", *WFR* 2024/32, paragraaf 2.2.

Van der Burgt, Van Hal, Schuurman-van Nifterik 2024

G.C. van der Burgt, F.P.H. van Hal, M.M.J. Schuurman-van Nifterik, "Het is besloten: de open cv verdwijnt en de definities van het open fgr en de vbi wijzigen", *MBB* 2024/12, paragraaf 3.1 en 3.2.

Fibbe & Stevens 2021

G.K. Fibbe, A.J.A Stevens, "Consultatie aangepast classificatiekader: op weg naar de symmetrische benadering?", *WFR* 2021/113, hoofdstuk 2.1.

Van Heijningen 2024

L. van Heijningen, "Overgangsrecht Wet fiscaal kwalificatiebeleid rechtsvormen: vraagstukken en merkwaardigheden", *NLF Opinie* 2024/7, paragraaf 6.

Van der Jagt 2021

R.A. van der Jagt, *Reactie van de Commissie Wetsvoorstellen van de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs op het Consultatiedocument aanpassing fiscaal kwalificatiebeleid rechtsvormen 2021* (online), paragraaf 71.

Register Belastingadviseurs 2021

Commissie Estate Planning, in samenwerking met BVT RB, *Reactie van het Register Belastingadviseurs (hierna: 'het RB') op het Consultatiedocument aanpassing fiscaal kwalificatiebeleid rechtsvormen 2021* (online), paragraaf 3.

Hoofdstuk 2

Beckman 2013

H. Beckman, bewerkt door H. Beckman en E. Marseille, *Hoofdlijnen van het jaarrekeningenrecht in Nederland*, Deventer: Kluwer 2013, tweede druk, p. 34-35.

Harmsen 2019

C.M. Harmsen, *Administratieplicht en aansprakelijkheid voor het boedeltekort (Onderneming en recht nr. 115) (diss. Nijmegen)*, Deventer: Wolters Kluwer 2019.

Lemmen, in: *NDFR commentaar, artikel 2 AWR 2024*

R.P.M. Lemmen, commentaar op Artikel 2 – Algemene wet inzake rijksbelastingen

Schutz 2010

G.P. Schultz, “De besloten cv: een zoektocht naar alle vennoten”, *WFR* 2010/878.

Stevens 2022

A.J.A. Stevens, *Fiscale aspecten van de commanditaire vennootschap. Een knelpuntenoplossing vanuit rechtsvergelijkend perspectief*, Deventer: Kluwer 2002.

Hoofdstuk 3

Boer & Knops 2021

J.P. Boer, M. Knops, “Consultatievoorstel aanpassing fiscaal kwalificatiebeleid rechtsvormen: kritische kanttekeningen en aandachtspunten”, *FED* 2021/82, par. 3.1.1.

Coeberg 2022

B.F.M. Coeberg, “Sfeerovergangen in de winstsfeer”, *TFO* 2022/183.1, paragraaf 2.

Vakstudie vennootschapsbelasting

R.J. Koopman, P.B. Plasman, M. Rabenort, D.J. Sinke (red.), *Fiscale Encyclopedie De Vakstudie Vennootschapsbelasting*, Deventer: Wolters Kluwer.

Van Kempen, Cursus Belastingrecht

M.L.M. van Kempen, A.W. Hofman, F.P.G. Pötgens (red.), *Cursus Belastingrecht (Inkomstenbelasting)*, Deventer: Wolters Kluwer.

Hoofdstuk 4

Van der Burgt 2024

G.C. van der Burgt, *Cursus Belastingrecht (Vennootschapsbelasting)*, Deventer: Wolters Kluwer.

Van der Burgt, Van Hal, Schuurman-van Nifterik 2024

G.C. van der Burgt, F.P.H. van Hal, M.M.J. Schuurman-van Nifterik, "Het is besloten: de open cv verdwijnt en de definities van het open fgr en de vbi wijzigen", *MBB* 2024/12.

Vakstudie vennootschapsbelasting

R.J. Koopman, P.B. Plasman, M. Rabenort, D.J. Sinke (red.), *Fiscale Encyclopedie De Vakstudie Vennootschapsbelasting*, Deventer: Wolters Kluwer.